

CHILEB

赤列布

张宝林题

3
2008

(总第100期)

HUZHU XANNU SZARBATEN DA QII UILENU SUUDIR

Lusnu szarbaten uiyon' huraalnu dargha
YangJin Huzhu saalaji ujela ireja

Qii gijaarnu kunsge amurag shehui pu-
silghagure turooqilena

Szarbaten da qiinu turoo lisgaanu sur-
ghuajin huraal

Nqim mudelghajin huraal ncena

Auyun debxjir iregundu ghuirhana

繁荣优秀传统文化
促进民族经济发展

李亚

2008年十一月

Kugo noor sinnu kun turuudu kamaaqi shge huraalnu ranka uiyon huraalnu muxigu doodu dargha LiYulan juurisan sain ugo

宣传民族政策
弘扬民族文化
增强民族团结
促进地方发展

车俊

2008年11月

Huzhu xannu xanwii shuji CheJunpiin juurisan sain ugo

弘扬土族优秀文化

促进民族繁荣和谐

侯晓云

二〇〇八、十一

Huzhu xannu kun turuudu kamaaqi shge huraalnu ranka uiyon huraalnu
dargha HuuXauiyun juurisan sain ugo

搭建交流平台，
彰显土族风情，
传承土族民俗，
弘扬土族文化，
建设和谐土乡，
祝《赤列斯》杂志越
办越好！

郑如松

2008年12月1日

Huzhu xannu jiiibul huraalnu dargha ZhinYuumii juurisan sain ugo

Xaandu saar hqileguna, tirgedu
galuur hqileguna, mongghuldu pujig
hqileguna, pujig iisa pujigxeer hqile-
guna. mongghul pujignaa saihan
aardagqileji dilgereetgha, pujigxeernaa
saihan shdaglaji hadaalgha. Huinasi
mongghul szarbatendu tuzaa juure
uro endam juu!

Li - Keyu

2008.11.4

Kugo noornu szarbatennu deedu surghaalnu surghaaqin LiKeyu jurisan
sain ugo

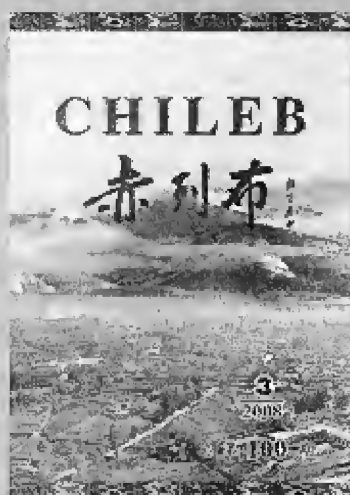
就文字言,它只是一种符号,但它一旦面世,却承载着
浩繁而丰富的现实与历史文化现象。有它才可以
更进一步发展文化,更能快速发展社会经济,促进社
会进步繁荣,显示文字的巨大功能。

自1979年创制土族文字以来,互助土族自治县民族宗教局土文工作办
室的同志们锐意进取,开拓思路,力创土文工作新局面,坚持不懈,
做了大量有益传承文化的工作,其中从1983年始编辑创制《土族
布》杂志是一项很重要的成果。值此创刊百期之际,我仅
表示热烈祝贺,并祝出版后的《土族布》杂志百尺竿头,越办
越好!

席元麟

2008.9.24

Kugo noornu szarbatennu deedu surghaalnu surghaaqin XiYonliin ju-
urisan sain ugo

CHILEB

赤列布

CHILEB

2008 fon 3 udaa (BUR 100 UDAA)

DAGNER GES;

HMNDX SZARBATEN DA QII UILENU GES

GHARCHAJIN GES;

HMNDX SZARBATEN KILE PUJIG UILENU
CER

SZACHAJI KURIJIN; Zhang Zunshuu

GURIS; Zhang Zunshuu Zhang Faacai Qau Ziliang

Lu Wenzhun Qi Xinyoo Dun Wunshuu

Qau Sinwu Qau Sinju

GURISNU DARGHA; Zhang Faacai

DOODU DARGHA; Qau Ziliang

DACLAI GURIQI; Lu Wenzhun

HCHURLAGU SHDAG; K · X · C (2008)

HCHURLA GILSAN 106DAR PUJIG

HCHURLAQIN;

KUGO NOORNU HUNXIN HCHURLAGU
CHAJAR

GARQAG

2008 fonnu 3 udaa

bür 100 udaa

JUURISAN SAIN UGO ..... (1)

XINI JUURISAN

HARA SHGE BUYEDII ..... XiYonliin (6)

SUHU GHUL HUJIN FONNU FURAADAL

..... LinZhansan (10)

MONGGHULNU ULON KUN DUNDAGU HGHUI

SULANGGHU DA DALAN ..... DunWunshuu (13)

BAYAAN KUNNU SANAA ..... DunWunshuu (23)

JAUZINU HGHUI ..... DunPinnanboo (25)

AMUTENNU UGONU MUDEJIN ..... QiiXinyoo (26)

GHUDALQANG DIU ..... QiiXinyoo (30)

WAGHANG AYIL NIRENU IREDAL ..... LüZhun (33)

BURUUNU DAU ..... LuWunzhun (35)

LAARINBU DA QIIMUNSO ..... QauZiliang (38)

TAIPIINGOOR ..... SuChinshuu (46)

GHADACU DAU GHURAAN ..... WangCaitin (51)

GANGGAR TOLGHUINDU YAAHAN HERGINA

..... WangCaitin (53)

MONGGHULQILESAN

HAASAN XJURAASAN DUNDOG ..... YiXinlen (54)

XINEEDI GHURAAN ..... DunSimiin (58)

GUGU XAU ..... QauSinju (60)

NARA DA SARA GIQI DIUWA ..... QauSinwu (62)

SUUDIR AWAQIN ..... ZhangFaacai

目 录

2008 年第 3 期

总 100 期

题 词 ..... (1)

新 作

黑大汉 ..... 席元麟(6)

索布沟村三十年来的变化 ..... 林占山(10)

土族民间文学

萨兰姑和达拉 ..... 董文寿(13)

富人的打算 ..... 董文寿(23)

轿子的故事 ..... 董平安保(25)

听懂动物语言的人 ..... 祁兴月(26)

骗人的弟弟 ..... 祁兴月(30)

巴洪村的来历 ..... 李 忠(33)

牛犊谣 ..... 鲁文忠(35)

拉仁布与琪门索 ..... 乔志良(38)

太平哥 ..... 苏成寿(46)

土族情歌三首 ..... 王才亭(51)

雪山顶上转的是什么 ..... 王才亭(53)

翻 译 类

哈山的麻烦事 ..... 伊兴连(54)

笑话三则 ..... 董思明(58)

布谷鸟 ..... 乔生菊(60)

太阳和月亮是姐妹 ..... 乔生武(62)

汉文专页

土乡升起不落的彩虹 ..... 互助县社会发展局(63)

摄影 ..... 张发才

赤 列 布

2008 年第 3 期(总 100 期)

主管单位:互助土族自治县民族
宗教事务局

主办单位:互助土族自治县民族
语文工作办公室

本 刊 顾 问:张宗寿

编 委 会:张宗寿 张发才

乔志良 鲁文忠

祁兴月 董文寿

乔生武 乔生菊

编委会主任:张发才

副 主 任:乔志良

主 编:鲁文忠

本 期 责 编:鲁文忠

准 印 证 号:

青新出(2008)准字第 106 号

印 刷:青海宏兴彩印股份
合作公司

HARA SHGE BUYEDII

Miingonu diidu ni, Huzhu xan fulaan naranu xira ghul ayildu nemqong qimsangge waiguna. Liangkuuzi ghuilonaa shge mulaasgenaa shdoglasa jubjubnu qirwal gua, fon ni fondu jarlongnu ujee juur gharsa, taraanu baudal jarin fonhaan idegunu puxii iren gua. Faar gui rgesgenu gharsa zhang urgugu, nukor saula xjigu gisa isge neezhang aadalge ulaana. Shge kuunii Sashden daudana, tesgenu yasi ni Luijawa ha, LuiSashden gina. Sashdennu buyenu shge hghuiwa, ghoor daalii uuwa, niurnii hara ghula budisan madu gergeljana, shge nudu ghoor ni gorlog gorlog ugo gulegu tigii waiguna, ghoor qigi labji daaliire diuzilee bau irejiiguna. Ghardu ni yaanda irejin szaliu kunge nimbaa, lisse warisa tirge kolisa yaanda hangqinwa; Shgedin shgedin aana aawa ghoordu shge juure uro shdaa xjiiguna; Tenu jirgenu shge, huawuda qiidagdiinge nimbiiguna. Waaldildusa nige ayildu tenu shdajin kun gua.

Te kijeeda baghaldaa saujin diidu ni, hara turuudu kunsgedu neezhangnaa guleji buraagunu gua, do niudurda morinu alwan seer malangda kunnu alwan seer ulondu ni aasi nghuasi ulaa sauja. Hara turuudu kunsge anjiisa ndang aadalge ulaa shdagu, ilindu ideji uqigunu guiwaa, sgalaawaa niur dire arasinge buraa sauja. Nijeer kun hulodu udurge tuigi shdam muu gaanu, tudaawaa yauldaaxja; Nijeer kun mulaa sulaanaa duraa jong udendu hargiji shdima hgileji aadal ulaana. Hauqin diinu sin dargha MaBufang liangzi baakiguna gisa, ayildaa tudaaji niugu ghajar ulildun gua, kenda tolghuinaa pugiiwaa suureesilena, ghuraan kuuresa ghoor, ghoor kuuresa nige, huino kuraanu nige kuudiisgenuda golon gui laakaa xjina. Lalong jaliuxagsge liangzire laakaa xjigunsa ayaa, ghar hurinaa qabjaa awugu, kol hurinaa qabjaa awugu, niurnaa rzarlagu yaanda njilaa, saihaan szombur buyenaa rzarjaa xjilghaa, liangzi danglaji amunaa kurgeela lii xjildim gilduna. Kugo noor ghajarnu kunsge ili kileldugu ni: "Loduu miinhoonu pujigqi da Hualun Xunhuanu nuyoon, Huzhu Datun nige ghoor ghuraa qagraajinna." LuiSashden tigii

zanjin jaliuxag dii anjiisa alda shda guu? Muxisaa liangzire waraaxja.

LuiSashden te yin direnaa waaldaa nire gharaaxja, kun baatir shge, kuji shge waigula gaanu, mulaa banzhangge danglaghaja. Kunsge njeennu "Hara shge buyedii" giji daudalduniiguna. Sashden kudunaa waigu sghausaa, te daariji shdirgu, mau giji qiisin jargusgenii shuugisan ixida kundunwa; Qirig danglaanu aadal ulaagunuda nigiiijida sainu guigula gaanu, Sashden te MaBufang aawa kuu ghoordu qinji shge hghuiwa.

1945 fonnu 8 saranu niguudurgedu ni, Yinbudu nzhiwange irejiiguna, te Yinzhangnu beerinii naghainiiguna, Dunxang kun XiLausan daudaniiguna. Kilegu shdaar ha, te Hunbang turogu kunwa gina, shdur uyedu tagxi pudiraaniiguna, anjii kursa anjii kudu iigu ginii guna; Simqannu yaan dundognu lii mudegu jaari gua, ghoor gharla pau bagha shdaniiguna. Te sghaudu MaYinzhang muulasa njeen sausan nuyoon ixi mulaadisan dire kurjiiguna ha, MaBufang aawa kuu ghoorsa hudu sgillaar ireji guiguna, hghua turogu qinjinaa pagdalgha shdan guiguna. XiLausan te lognii sgeenu, nigiiijida niuji haaji gui kilegu ni: "Aama turosan aabanu sain kuunge nimbiisa, rgen nu kunnu ghar dooro te qinjinu urgugi saugu xangan gua. Rgen jagjuu sainge ughum muu giji sgaa sauji, yaange njila shda guu? Yaange njilagunii gisa, njeennaa chonglala xjiguna. Qi uje, ne juure sain sghaunge nimbaa, MaBufang gua, Lojawannu qirigsgenu telgeji sajiraalghaa, ili kudunaa gharildaaxja, nige haan Ton sgiji sauja, budasge ger sgijin liangzizgela ugo gildaa tesgenu baghagunge puxiigua. Muxileji MaJiyuannu alaa, dii xinin bazarnu ghardunaa wariji daglaadigu, MaBufangnu bii harilghayada, te sghaudu ni, shge rghang ghardu urosa, yaala danglagu shge nuyoon gui guu!"

Ma Yinzhang ghar doorogu LuiSashden nu XiLausandu taniighaa, tengula tanilda udugeda xji gui, nige nigenaa aghadiu daudalduniiguna, tangxaalaldugu juure XiLausan ugo awuji kilegu ni: "Ta ne liangzi danglajin kunsgedu neezhangwa, ujeda rgen shge nuyoon

saujin kunsge kidinge jushi shgewa!” LuiSashden qinjinaa pagdalgha adaji, sgilnu ugonaa kilegu ni; “Bii gule, budasge qirig danglajin gujeenaa qadilgha ada ni! Kunsge kilesa buda liangzi fugua lii bulaasan kunna gina, ne aadaldu juurge ghargunu wai yiu guihang?”

XiLausan ujeji LuiSashden ugo gulesa gansan hghui waigu, beesaa jub kadaa gigu ni: “Jasi manyanlaji sauji yaan tusaa juure urogu, ne juure MaBufang gharaa xja. Lojawan qirig ulon gua, do ger sgildujin liangzsigela ugo gildaa, MaJiyuannu alaadisa, kugo noor sin ghardu kuraa sausannu puxa nuu! Qi njilagu duraan waina nuu? Njilagu jirge waina nuu?”

Sashdenda sgilnu jub ugonaa kilegu ni: “Bu njilagu durla ni, ulisa maamiwa, lii ulisa pujagwa, muxihaan ghajardu bulaawaadisa nimbaalau!” Dii hara shge buyedii sumugeer liangzsigela ugo gildugu urgunu urguja. Kiduudur tagxi nagxi ugo mange gildusa, daghaajin kun kujaa tayin jiran gharja. XiLausan ghuilo xangnianglaldugu, waidalsgenu ujeju, hannanu szaghadalsgenii kileji haril ughugu gilduja. Tesge ugo gaanu naiman saranu haran naimandu falalduya gilduja.

Caakuu sainu ireji guiwaa, falaldugunsa muxi ghoor suni ni, suni sgijin liangzi chunaa paudaa, XiLausansgenu hargudaglalghaaxja, tesgenu sgildu do galagunu mudelghaaxja gaanu, jilaji LuiSashden nu daudaji xjaanu kilegu ni: “Dundognu shgengii mudelghaaxjiugudiuwa, ghada pau dongghudina, aawanu kuu hadong iisa, ken nudu muxigu kuinu idena! Muxileji njilalduya, qi ghurdin ugo gaanu geesan liangzsigenu daudaa coglalgha, muxileji falalduya!”

Honghong mangmangdu falaji gharji ireenu, baghaldugure kurisa, hurin kidihaan liangzi coglalghajiiguna. XiLausan da hara shge buyedii ghuilo ilinu durildaanu, Junbunu baghaji bulija, ude sgijin liangzinu paudaji alaanu, puugildaa MaJiyuannu ndiraajin gerdu kurisa, MaJiyuan kudunaa gharaa xjiiguna ha, ala shdaji guiguna. Tesge yang Junfachudu hara gernu baghaji neela xjilduja, guaiji ujela iresan Canmuzhanggenu paudaaxja, gooro nuyoonsge paudaldugunu sunoshdaanu, ayilghaa

ghunjasinu hunaasida aldaaxja, hongjang mangsidi niugu uronge yeriji uli adaji sauja, baasi pang ikang jau turohang suuraaji urooxjilduja, darang tighaann niugu ghajarge uliwa giji beesiji sauldujiiguna. Hara shge buyediisge hara gernu baghaji neewaanu, huraa geesan kunsgenu telgeedisa, tesge do yama gaadisannu mude shdaji gui, jirge shgedihaansge tudaalduja, jirge mulaadiisge ayaanu hardanglaldaa saujiiguna ha, falajinreji kun nimeeya gisan muusan shdaar irelgha shdaji gua. Tesge yang dianhuare Lojawannu sgijin Tonzhangnu Junbuduji daudaa, tenge Tonnu bulaawuya gijaji, Ma Tonzhang paudagunu sunoshdaanu, jilaji kun daafulaji szar gila xjilghaa, waidalnu xoordo mudeexja. Huinosa qirig daafulaji daarila xjilghaja. XiLausan da hara shge buyediisge qoon kun ulon kunnu baghaji adaanu, walghasidang diuliji gharji xjaanu tuda aaldaja. Daghaaji falasan gooro kunsgedu durjin tolghui guire xjaanu, nigedu daaraa bau xjilghaja.

Lojawan liangzi falasannu daaraa bau xjilghaja jida, Maja nuyoon sausannii nige gua ghudolghaja, MaBufangnu rghangqilegunii nige gua baghaji harmuja. tensa huino, MaBufang njeen rghangnaa kujilelghagundu hara turuudu kun waisa, njeennaanu ghar doorogu qirig waisa, nuyoon waisa ilinu qiragdu waraa saugunii gaanu hudu kujidi daariji ndanglalghaja.

XiLausansgenu wariji alagunu puxii, darang LiuSashdennu uroonii yinbunu shguudere turuuji diuzileenu hanandu ujelghaja, MaBufang falasan liangzisgenu alaa buraalghaadigunu puxii, darang nayan kidi kun aranglaa alaaxja. Falasan liangzisgenu kudugu kunsgenuda sooboloo zaaliu taija gina. Lojawansa xinin bazar ghoornu juurrugu moor qireegu taraaqi kunsgenuda niguusunidu gersgenii daraa, walghasinii turguji naghaa gharaa xja. Huzhunu ula shdaasi kujileexja, ghajar hadongdaaxja raari nganaa kun gharsa, daariji kujile adaguna gaanu, kun daafulaji ula shdaasinu mantaji tasilghala xjilghaja, nin gisa dii Majanu rghangdu xjon urolghajin qiidadgii kun ghari adam gija.

Mongghuldu turuuleji juurisan: XiYonliin

SUHU GHUL HUJIN FONNU FURAADAL

Suhu labsinu durna rog szaardu ayilge qaglaja, ne ndarma zhinnu suhu ayilwa. Ayildu bur nige jong nayan qimsang, taawun mulaa dui, dalan jong naya kidi amadu kun waina, tarijin ghajar deeran menhen jarghoon jong nayan ghoor mu waina.

Nige menhen shzin jong dalan naiman fondu ni, Dangnu haran nige udaa ghuraan ncoglalnu neesansa huino uilenu rguyinu neejinnu mpeelelghagu direji taija, bur lusnu anjinuda neejin nige fonsa nige fon rjeeleji ghariji irena, taraaqinu urodal 134 yonsa 4140 yon dire nimeeja, ngesgenu aadal hudunge jargalwa. Suhu ayilda niguudursa niguudur mpeelena, anamana xaudu jaar oosisan tigii neejin nesiji mpeelena. Dooro suhu ghul kunsgenu mosigu, idexi, saugu, yaugu, sawaa jarigu ne kidi samba mpeelesannu nige kileya.

Kunsgenu mosigu deel rogdu, hujin fonsa muxi, mosigu dire “Xini ghuraan fon haujin ghuraan fon, nukos baghaanu ghuraan fon” giji mosilduma, hananu buyere ujesa iguala nige samba ndogdii puxiisa alag qalag giji mosigu gua, deelgenu kidi bulaida mosiji dawaaji irena, aaja ni mosaa mulaadaadiisa diu ni mosina. Do nige kundu kidida deel mosigunu waina, hawurdu kurisa hawur sghaunu deel waina, yer da rgulnu deel gulegunu gui waina.

Kunsgenu idexi rogdu, hujin fonsa muxi, uilenu mulaa duisa nige fonnu suuldu hghuaji ughusan qasga nige kundu ghoor jon nayan wadimahaanwa, shgengii sbai da pujag, sayoowa, hghuaji ughusan hara toosi nige kundu ghoor ghuraanhaan warma. Idejin zaahoo shdimawa, qighaan ghuril qee ghula njiwange iresa xulaunge shdaaji ughuna, keele saihaan qadin gua, sgilsa losaa sauja. Idegu maha fonnu suuldu ni hghainaa alaanu laaye da xini sara maha idegunu puxiisa, nige fon maha sgegunu gua. Nayan fon dii sghau kuraa ghajar qimsangdu bau ireenu, taraa toosinu baudal gulegunu gui hudinge yaglana. Tensa huino taraa tariji, hanala muxi tarijin buudi da gaizi fureenu raaljaanu do ulisa, nige mu ghajarsa duloon naiman jang warma baudal bauna, nige jong tulum gaizi qanqisan qimsang jong ni nayan dire sauna. Ideji uqugu dire kilegunu gui jub jubnu saina, qighaan ghurilla sanba yanba rziilaji idelduna, hara toosinu gongshangge idegunu waina, idejin maha rankadunuda maha awuji idelduna. Do ndaanu ndeegu beerisgeda sai kurgunaa mudena, zoohore warisa bazarnu beeridu kurini. Njeenaa irejin szu qimsangdu kurija, arin bulog szunu kudu kurulghagunu juudindu ireja gua, kunda kaarda aasisge arin szunge uqu shdaja.

Sangu rogdu, muxi hujin fonnu sghaudu ni, hanala saujin ger mulaawa, ger turo harangghuwa, ila pai da zooho ghuido jalghaa sausan tigiinge dire sauna, shdeqi paire hoosin xiruu nige arag suraanu dire ni hognu taiwaa dii szamnii ghalla daari geena. Funi ger turo ntimlana, funidaa nudun nimpusi urosina, xiruu pudiraa nige deel xiruu duuri sauja. Mulaa qonggongge nireji waisa kijeeduda qaalsila naana, sghaunge xjin gua tagsiraa hara kii ger turoji tauna. Ne kidi fon ulisa, hanala gernaa sangduu waraanu xalnu qonggong nireja, shge ger turo safaanu bailaa shge kauxang turo ghul taina, do zooho jalghasan pai buraaxja, ger turo arin gigeennu bii kile, darang hulong ghula dawaaxja.

Moor ghariji yaugu rogdu, hujin fonnu sghaudu ni, hanalanu lisse

kundun ghula ghada gharijin kun nijeerwa, ghada gharisada ghoor kollanaa yau xjinna, buuzindunge xjisada shdimanaa waraa yau xjina. Te sghaudu kaarda kolijin tirge puxiisa gooro yama tirge gua, moor gharigu taada hudi purge shgewa. Do ghul amandu kurisa banchai tirge waina, ayildu motu tirge ulon ghula, jong ni yerin qimsangdu motu funigunu waina, taada dudo funaa yauna, nige qimsangdu nige shufuu waina, nijeer kun moor gharisa shufuunaa nee xjina. kun saujin mulaa tirge awusan qimsang deeran taawun waina.

Sawaa jarigu rogdu, hujin fonsa muxihaan ni, jarijin maxin hudi qoonwa. Jixeelasa: Tirmandu xjisa jigerenaa taraanu xjaanu qirgonu tirmaare xjina. Nayan fon diisa qugurnu ayildu laakaa kurisansa huino, tirma tidasa ayildu qugur tirma waina, shdirge janqisa shufuula janqina, taraa tarisa tarigu maxin waina. Qimsangdu qugur ujel, deel nghuajin maxin, qugur ugo, VCD waina, ghar maxin lalang kunsgedu waina, anji kurisa ghar maxinla tangxaala shdana.

Surghaanu rog da nar ujege rogdu, alwan tusaanu surghaanu saindu, bulaisge surghaaidu surla xjisa seer hgilen gua, pujigqi haliuxi yaahange gharija. Deedu surghaalsada kidi gharaanu uilerenaa uroja. Taraa ghajarnu xini hamdulnu nar ujege tusaanu saindu, taraaqinu nar ujege taada xinaalgha gua, bazarnu uileqila nigewa, nar ujesan seernaa bauxiaula shdana.

LiinZhansan

SULANGGHU DA DALAN

Shdedu ni, shge ayilgedu Dalan daudajin jaliunge xjighaar saujiiguna. Tenu aaba aama ni fugusan ni shdewa, beeringeda awu shdaji gua. Kudu ni nemqong gula zhang ulon laakija, laayenu hurin kidi ulisa zhang hgilejin kudu ni gidaalana, Dalan kudunaa saugu log gua. Te sanasa naghainu kudu ni saina, muxida taraa da deelmange ughuja, do naghainu kudu ni xjaa seer yaahange asghuji iree zhangnaa harilaaduya. Seer asghuji zhang harilsa naghai idang lii ughuguna. Tela gaanu Dalan naghaidunaa ghudal kilegu ni: “Bu xini sara ni beeri awugunii, qar ndaa seernaa nigiiiji asghuji ughu.”

Naghai ni te gulesan ugonii xureeji gui, muulagu ni: Te nemqong gula ken xjunnaa ughuguna, ken tendu beeri uliguna? Dii kilegu ni: “Bu qimii seer asghuji ughusa uliguna, ne seerla zhang harilsa lii uliguna. Bu xini saranu xini deerendu tanu kudu ujela ireya, qi beeri awuji guisa, bu qimiila niur qiree harilgunii!” Naghai ni nige ayilghasa te seer lii asghuguna giji muulaja.

Ken muden Dalan nige sgildu kilegu ni: “Uliguna, uliguna, qar xini deerendu ndaanu kudu ujela ire bu beeri awuji guisa, ndaa yama giji faalasada ndorlam.”

Naghai ni kilesan ugonaa huraagu log gui hujin xjir mengu ughuja.
Dalan awuji xjaa mengula bur zhang haaduja.

Laaye qabsarnu soni ni, hanala jilaanaa ngulgee maha ideji duraasi uquji qabsar nogxjina. Dalan nigehaan kudunaa sausanu lii kilee darang ideji uqugunu gua, tensa mundee naghai ni xini deerendu xini beeri ujela iresa yama gigui giji xinaaliji sauja. Dalan mudena naghainii shboonu shge naamawa, gooro kun ghudal kilesa hudu jiilana. Naghai iree ghudal kilesannu mudesa idang ndaa tegdaguna, Dalan ixi muulasa ixi ayina, ghunjasirenu juula shdoghuniigu tigii, sauji ndangla shdan gua, duraan xirin gui ghada tuoro jurolana.

Ne laaye qabsarnu soni ni sara gua haraanghu gula yamada sgen gua, laghangsa daunge qigindunu irena. Jaliuxag suidaar laghangdu iresa, ulon kun lamar guji shdaaji szang gharghaji purghaannu ghuirana.

Dalanda ulon kunla hamdu tolghui murguji purghaannu ghuirana, purghaan seer yaahange nanglaji ughu giji ghuirana, beeringe nanglasa ixida saina giji ghuirana. Te ghuiralaji shdelasan purghaan niurdunu nige ujee dii shge laghunge gharaa ireja. Xini ghuraannu soni ni kurigu, shdelasan purghaannu danzhan giji xjaa, xini deerendu naghaidu nige sgelghaanu dii lahangdu kurgeewaa iresa, naghai ndaa bagha adaguna.

Nudu ujesaar xini ghuraannu soni ni kuriya, laghangdu szang gharghaji ghuiralajin kun gua, nanjin hghuiwa. Dalan painaa hudunge arilghaanu, purghaannu danzhan giji kudunaa iree tolghui murguji ghuiralaji kilegu ni: "Ngangjange purghaan, hara turuudu qarnu danzhan gaa kudunaa iresa yamandu uliji gui, ndaa nige lii baghasa giji muulaa qarnu danzhan gaa kudunaa irewa, malang naghai nige sgegu ghurdi qarnu kurgee laghangdu kurulghaya." Tolghui murgua tolghuinaa tailaa nige ujesa, purghaan xineena, xineejinnu purghaan puxa xjungewa,

darang ugo gulegu ni: “Bu purghaan puxii, jub jubnu qinu beeri wai, malang naghai iresa qi gaaqanqile, ugo ulon bii guleda ndanglalghaya, qi sgilnaa uudilgha.”

Dalan ne lognu sgee tolghui murguji honglasange szaghagu ni: “Qar qi purghaan niu kunnii?”

“Bu kunnii purghaan puxii, qi bii hongla lii xureesa qi laghangdu ujela xjida purghaannu laghangdu shdelee geeja.”

Dalan honglasange laghangdu nige ujela xjisa, purghaannu muxigu urodunaa shdelee geeja. Dalan yang ghurdin kudunaa hariji xjisa, xjun kujaa neeghangdu xjaa uqugu shdaaji sai kuriguna, sain funir hawardunu baghana. Nela gaa Dalannu sgilna lurjag karjagdu yama gigu faar guire xjija. Te hadanglaa nige jang muulasa, xjun kujaa uqugu duloo gharaa iree, uqula ire giji daudana. Dalan uqu shdan guaha, xjun kilegu ni: “Xini nogxjigu ne ghuruudur qi beeri yeraa xinaalaa nige hui sain uqugunge uqu shdaji gua, do qinu beeri uqugunu shdaa geeja, darang lii uqaa yaan muulanii.”

Dalan honglasange kilegu ni: “Bu yamada muulaji gua, mu yamada muulan gui!” Jang xuurnu waraa sai idegui gisa, yang jirge ni duulaa ide shdaji gua.

“Qi bii hongla bii ayi, munu nire sulangghu wai, buda ghuila hamdu uqulduya.” Sulangghu gulen gulen xuurnu waraa ideedugu, Dalan isge ideja.

Dalan do ulidulaa tigii sain funir uqugu uguji gua, muulagu ni: Ndaanu kudu yama dongxida gui sulangghu yaanla tigii ulon tigii sain funirdii uqugu shdaja.

Sulangghu Dalan yaan muulaniigunu mudée kilegu ni: “Nensgenu bu kudasanaa awuji irewa, bu kudasanaa awuji iresan dongxi uloniijida, bu xjighaar yama tighaange awuji ire gui?” Te Dalannu ujen ujen yang kilegu ni: “Ndaanu kudu uguji idegu mosigure xinaaligu

murgoo, jang nige sanba dundog ndaanu aaba aama ndaa xinaalilghaa alana. ”

Dalan szaghagu ni: Yaan dundogdu tanu shge mulaa xinaalinii?

“Naa buda ghuila tanu kudu yauba. ” Dalan nemqong gula saugu ghajarda gua.

“Bii hongla, malang tanu naghai iregu, ugonaa gulee qinfuraalgha dii yau. ”

“Malang ndaanu naghai iree szaghasa qi anjiigu kunna, kennu kudugu xjunna, nire ni yaanna, ken warwalawa gisa? Bu yama giji kilegui, dii yang loosa gua nuu?”

“Bu qimii kidinge yerija, qi dirang ndaa lii tani nuu?”
Shdanangu boore qi liu bulogre szu uqu uu gui? ”

Dalan harilgu ni: “Uquwa. ”

“Qi jang szu uqudulaa aagunge chubugha fulaan moringe laakaa sulaala iresannu jilaa gee shda uu?”

“Aa! Jilaaja, mori sulaajin aagu qi wai nuu?”

Qinu nukorqisge darang naadin gulegu ni: “Ne aagu qimii ujeedii shdaja gina nimbaa nuu?”

“Nimbaa nimbaa tengula naadin gulee bu xjeewaa qimii saihange ujeda shdaji gui. ”

“Bu xjungeda xjeegunsa lii ayaa, kun gulegunsa lii ayaa, bu mori sulaagula log szaji qimii nige ujela iresa, qi jaliunge yaan xjeenii.”
Sulangghu jalghaaji yang kilegu ni: “Te udur budasge sgesannu nige hui puxa, tasge muxi mori haulilghaji daliilagunu ujena, dii naadimnu ujena, sghauda xji gui raalnu fii turo dau daulana nimbaa nuu?”

Dalan ghurdinge kilegu ni: “Te sghaudu munu sgilduda ireji gua, bayaan kunnu aagu nemqong aawunu uje shdagunu juudinduda ireji gua. ”

“Nemqongsa yaan ayinii, kunge waisa yaanda waina, kun guisa

haldan mengunu ulange waisada yaan tusaadu urogunii. ”

Ghuiladu gulegu ugo ulon gula mudeda shdaji guisa tighau hailaadija. Sulangghu kilegu ni: “Buda ghuilanu tangxaa kiduudur kidi sonihada buraagunu gua, nensa huino dii tangxaalagu. Do buda ghuila xuuji arilghaji ghal taiji qaa shdaaya, naghainu zeelegunu bulenduya. ” dii ghuila mangdalduna.

Dalannu naghainii Dodo daudana, duloon lunkodu niredii kunge, te sgilnu narin kunge, yang sgil narindii kunda nijee sgil xirinnuda irena. Te jeedunaa kenu kudugu xjunnu awuniigunu szaghaji gua. Dalandu hujin xjir mengunaa ughoo kiduudur kidi soni noor ireji gua, muulasa jee ni ghudal kileja. Yang muulasa Dalan te durgu lognii ujesa jubda beeri awuna. Jub beeri awujiisa bu malang hoosinla xjisa log gua, pairenaa ntiraasada noor iren gua, huino dii dongxi warigure taija, yamada lii warisa naghai niurnaa anjii geegui?

Huiji magxi ni sarisa shge nara baudiya, Dodo ghurdi dangxinaa bulendaa xini deelnaa mosaa kugo morinaa funaa jeedunaa bayarlaji, jee ghudal kile juu guinu tanmaadu xjija.

Dalan pairenaa xjangnaa deesaa hoopunrenaa aasi baasila ghalge taiwaa, ude muxinaa naghainaa sgina. Sulangghu neeghangdunaa qaa shdaaji maha qinaana. Sгаа dur nguroo daglasa naghai ni darang iren gua. Sulangghu szaghagu ni: “Naghainu kudu ni anjiwa, nire ni yaanna?”

“Kudu ni Tangraa Narinduwa, nirenii Dodo daudana. ”

“Aa! Tewa nuu?” Sulangghu goorjiinge ulaa nudunaa shgedu needija.

Dalanda goorjiirnge ulaa szaghagu ni: “Aa! Qi tani nuu?”

Sulangghu tolghuinaa nige dansilaa kilegu ni: “Bu zongda sgeji gua, ndaanu aaba kijeeda kilena, Tangraa Narinnu Dodo dau daulaji saina, daunii ayang ni sunosisa saini hghuiwa. ” gina.

"Nin giji kilesa tanu aaba ndaanu naghainu tanina nuu?"

"Tesge hamdu shdochaa daulaja."

"Qi kilesan shdaarha tanu aaba niredii dauqingeba, te kenna?"

Te juure ni ghada kunge shgedu ghoor hanaaja.

"Naghai ireja." gaa ghuilanaa hamdu naghainaa zeelela xjija.

Naghai Dodo Dalannu ude muxi ni kurisa ude muxi ni hoosinge ulaa sauja, dau shuuda gui beeri awugula nigijida sarlan gua. Tela gaa sgilisa ni kuidenge ulaa ghoor hanaaja. Larjagdu Dalan da xjunge ghuila guaiji ghariji iree halong qireela zeelenaha isge beesadija. Sulangghu naghai daudagu dii ixida beesija.

Dalan naghainaa gharsa morinu zeelee xjaasan daalennii awuji baulghaa Sulangghudu ughoodija. Sulangghu beesaa kilegu ni: "Naghai ghada kuidenna, Dalan ghalnu tai geeja, qimii ude muxi sgaa jang uroji ireesa qi ireja."

Dodo sgee jiu ne shge qimsangsa gharisannu mudeja. Niursa ni ujesa sulangghu tigiingewa, mosisan ni xjun kunnu shausauwa.

Dodo jang paire sausa, Sulangghu ximeer xini qinaasan boorzog, pansansgenaa duloo gharaa iree, liu yaghare sundii qaa szuriji ughuja. Jang qaange uqusa yang maha zhonnaa duloo ireja, dii duraasinge ujee naghaidunaa kilegu ni: "Naghai bu qardu duraasinge ujeya, qi buda ghuilanu jurlagu dundognu ixi sgil taiwaa do nara sara tigii qighaan yasinu dahudunaa duraasinge ujeya." Sulangghu kidi ama ugola niredii Dodonu hadanglaa xjilghaja. Sulangghu yang kilegu ni: "Qi duloon lunkodu ni niredii kunna, Dalandu aaba aama gua, qar Dalannu kurgeewaa ndaanu kudu xjisa ndaanu aaba dii ixida beesiguna."

"Tanu aaba kennii?" Dodo szaghagu ni: "Ndaanu aaba Baghasairang wai, warjee naghai tanijinnaa."

"Tangsa Bulognu Baghasairangwa nuu?"

"Nimbaa naghai."

“Aa buda ghuila tanighai wai, lalong sghaudu hamdu hudu daulalduwa, bu daulaji adani tanu aabanu sgil murgen gula bu hudu nudu tileeni, gooro kun daulasa rgen daunu bur jilaa geena, darang daulaa harilaa ughuna. Do bu haran kidi fon sgeji gua, kunsge kijeeda kilegu ni tanu aaba aamadu kuu gua, jang nige xjunna xjun direnaa kurgeen teeriguna gina.”

“Nimbaa naghai. Ndaanu aaba aama niredii kungenu kudusa teerigui gina, kidinge sgil taisada shdoogusge uje shdasa bu uje adani. Do saina Dalan duloon lunkodu niredii kunnu jeena, dii qar Dalannu ndaanu kudu kurgee xjisa, ndaanu aaba aamada sgilaa irejinna.”

“Saina, saini hghuiwa, bu idang kurgeeya.”

Sulangghu kilegu ni: “Niudur jiu yau.”

“Aa! Ne yama giji uligunii, bu tanu aabanu tamainge fon sgeji gua hoosinlaa yama giji xjigunii.”

Dalan kilegu ni: “Naghai qi nige daalen xjaaji ireja, tesgenu waraa yau.”

“Nenu bu qimii awuji iresanna, dii yama giji gooro qimsangdu gharghagui?”

“Lii uliguna, qi ghurdin kugo morinu funnaa ndaanu kudu xjaa shge turoo da ghoor morinu laakaa ire.” Dalan xjaa qinzeerdunaa naghainnu ugonii kilegu ni: “Qinzeer naghai kilegu ni qi shge turoonge bulendulghaa mori ghuilanu ndaa laakaa ughuda, naghai Tangsaa Bulognu Bagharsairangnu kudu ni hurin idela xjiguna.” Dalan kilesannii qinzeer ni qinfuraa shdaji gua szaghagu ni: “Qi tenjoo nenjoo yaan gulenii, qimii beeri awuna, tanu naghai anjii hurindu xjiguna? Tin gisa qimii kurgeenaba? Ghoor morinu ken funuguna? Qinzeernu szaghan szaghan xineewaaduja.”

Dalan szaliunge qinzeerdunaa yang nige kileja, qinzeer ni ixi beesaa shge turoonu zhongloo jeenaa daabulaja. Darang szaghagu ni:

“Qi kijee naghaidunaa xinleji iregunii?”

“Darang lii mudeni.” Dalan haril ughugu ni.

“Nong ghuilanaa hamdu ire, qi xjighaar iresa lii uliguna!”

“Ghuila idang ireya.” Dii morinnu funaa daalennaa morire xjaa yauduja.

Dalan naghainaa kudu ni turoo awula xjisan juure ni, Dodo Sulangghudu Dalanla yama giji tanisannii aaba aamanii sanaanii qinfunge szaghaja, Sulangghuda naghaidu qinfunge kilee ughuja. Dodo yang ndang baghagu ni ulondaadija, muulasa Bagharsairangnu xjun ni sainajida, yang aajinu kudugu yantongnu fune tagsiraadiguna. Tingerjang nausan gula nimpusinu gharaa ireja. Sulangghu naghai ni ndang baghaguniigunu mudee kilegu ni: “Naghai qi xinaaliji sgil bii buraa, ndaanu aaba aamadu kuu guajida, Dalannu kuu shdaar jariguna, muxi kuunge turogu Dalannu yesinii daglalghaya.” Dodo yang beesaaduja, ne xjun turoo mudena. Ne qagdu ni, Dalanda kuraadija, ghuraanla morinu funaa Tangsaa Bulogdu yaulduja.

Sulangghu oosisan ni saihan gula dii kunsge Sulangghu giji daudaja, muxigu nire ni Sulangghu puxa.

Bagharsairang ghuilanaa sain kurgeenge teerigunii gaa warwa daabulaji shdima talgha yaahange buraalghasada sgilaa ireji kurgeenge yeriji uliji gua. Dii shdoogu ghuilonaa booma naadisa xjunnaa duraa kungeengeda yerina. Sulangghu ne boore Dalanu ujedija, Dalannu nirenii da sausan ghajarnii mude shdaji gua.

Sulangghu kudunaa xjaa ujee geesan ne jaliunu sgil tidaa, kijeeda ghada yerila xjigu durlana; yang kijeeda sain xjuraalge gua.

Nudunaa qabjigu qaggeha xini sara kuraaduja, xini ghuraandu xjun kurgeeji xini deerendu beeri awujin ulonna. Sulangghu aayi nida ne dur xjunnaa kurgeena, Sulangghu sgilnu ugonaa aaba aamadunaa kilegu log gua, yang songli warila xjisa ghada gharigu sain xjuraalgewa.

Xini ghuraan ni mogxi oor qiigu sulangghu daalen turonaa songli warijin dongxinaa zhonglaa darang maha, toosi, shdimange waraa aayinaa kudu niji yauja.

Aayinii kudu ni kurisa hurin hujinnu moor waina, moor dire nuduleji sgil ni kunnaa nige xjuraasa giji ndang baghana, ixi lii xjuraasa ixi suidaar yauji saihange nudulena, tela gaa hujinnu moornu niguudur yauja, aayinaa kudu ni kurisa nara pagdaja.

Aayinaa kudu ni kuraa uqugungeda shdaji guisa, kunsge kujaa naaxjin zeelena, hanala xogqan daalana daulaji bujig naadiji uroji irena, Sulangghu qongongsa nige nudulasa, mulaa naaxjinnii sgeja, te niguudur bulogdu sgesan guleji saini te jaliuxagnu sgildunu ireja, beesaa xineewaadija. Yang nige muulasa sgilnu kunnaa szargegu log gua, huino sain laghunge muulaa gharghaja.

Ne qagdu ni, naaxjin daulasa hger ni saihan gula soor puuleniigu tigiinge. Dii Sulangghu taadagu mulaa xjungedu szaghagu ni: "Mulaa naaxjin daulaji qiidagwa, te kennu kuduguna, nire ni yaanna?"

Ne mulaa xjun kilegu ni: "Ndaanu harghaa ayilna, xini zaiwunu zaiwuna, nirenii marshdaadija. Qi darang lii muden, te da njeen ayilnu Dalan ghuila hamdu daulasa ixida daulaji saina, sunoshdoosa shdanong boore te ghuila daulaa niredu gharija gina."

Ne juure sulangghunu sgildugu kun ni te mulaa naaxjin ghuila nige ayilniigunu mudeja. Darang liigoor szaghagu ni: "Naa te ghula naaxjindu iresa ixida saina bai?"

Mulaa xjun kilegu ni: "Dalannu kudu ni te xjighaarwa, beerida awuji gua, naaxjindu ire shdaguna nuu?" Sulangghu ne ugonu sunoshdoo ixida beesija.

Sghau ni kuraa, xini aagunu moorlaa yaudija. Huiji udur ni aayinaa kudusa ni yauwaa harghaa ayildu Dalannu szar gila xjija. Szar gaa Dalannu ude muxi ni iresa, hoosin gula hghuiwa, yang niur

daaldigunsa ayaa kudu ni uroji xji shdaji gua, sgaa hara ulisa Dalannu kudusa nige kunda gharji ireji gua, kuiden gula daaraa faar gui taadagu laghangdu nige saula xjija. Yang ne qagdu Dalan haraaghudu Sulangghunu purghaandu ulighoo rgua kudunaa xjija. Gulesa goorjingewa, purghaan sgelghsan tigii ne ghoornu jurlalghaja.

Dii ghuraanla morinaa funaa Tangsaa Bulog Baghasairangnu ude muxi ni kuraa, Sulangghu moriresanaa bauwaa guaiji xjaa aaba aamadunaa kilegu ni: "Qinu nzhignii Dodo xini kurgeenu kurgeewaa kuriya, do ta shdoogus duraasinge uje."

Baghasairang yaanniigunida lii mude duraasinaa waraa tesgenu hurimqi shdaar zeeleja. Dodo kilagu ni: "Tamainge fon sgeji gua, mudeda adasa niudur yang tanu kudu hurimdu ireja." Baghasairang ugonii sunosaa Dodo hurimdu iresanii mudeja, aaneedunaa kilegu ni: "Niudur xini taawunnajida sain durwa, xani funidu mudelghada ghuilanu jurlalghaya."

Baghasairangnu kudugu kunsge ni ghurdin hurimnaa buledilghaa Sulangghu da Dalan ghuiladu deelnii raaljilghaa ghuilanu jurlalghaja.

Jurlaldaa ghuilanaa hudu amuragwa, aaba aamanaa gaaqanqileji jargal aadal ulaalduna.

Sghau: 1984 fon

Ghajar: Huzhu mongghul ghajar

Hghuiqi: Dorjinkor

Turuuleqin: LiYuulu

Mongghulqileqin: DunWunshuu

BAYAAN KUNNU SANAA

Shdedu ni, szrag ndaqar naama bayaan kunge waiguna. Xanxangraa yama dundog guigu mulaa sanaamange gharghana. Niguudur ni te sanagu ni: Ndaanu kudugu ulaaqisge buyenu saina kuji shgewa, do nige kun lisse warisa ghoor kundu kuriguna, yang idegunu nigijji ulonna. Niguudur ghuraan hui uqusa, nige huidu ghuraan yagha uqusa, niguudur shzin yagha uquduna, uqugunu nigijji ulondaadina. Tela gaa nine ghuilanaa jiigigu ni ulaaqisgedu niguudur ghoor hui uqulghaya, nige kun niguudur jirghoon yagha uquguna, nin gisa nige kun niguudur ghuraan yagha qoon uquguna. Niguudur ghuraan yagha qoon uqusa, nige fondu ni nige menhan yerin taawun yagha qoon uquguna, dii ghuril shdaar zhang sannasa nige kun qoon nige jong hujin warma uquna, kidi ulaaqi ixida ulon ghuril sin gaa geeguna. "Bayaan kun ixi zhang sannasa ixi beesina, beesaa hger waigulaa xineena, nine ni beesaa maamii ulaadija. "

Huiji mogxi ni, nine ulaaqisgedu kilegu ni: "Niguudur ghuraan dun shdaasa ixi mongwa, niudursaa niguudur ghoor dun shdaagunii. " Ulaaqisge tolghuinaa dansiliji uliguna giji, ulaaqisgeda laghunge gharghaja. Tigii sain dundog anjiigula, te shzin yagha ulonna giji ndang baghana, budasge ghoor dundu harwan yagha uquyada te yang sanaange gharghala gi.

Durgun uqugu sghau kuraa, ulaaqisge nige yagha nige yagha uqaa taawundar yaghare kurisa, bayaan kun ni ninenii ujesa, njeen mahanii idegunsa udilghana. Nabsaa uqugu kurisa ulaaqisge yang nige kun taawun yagha uqusa, bayaan kun da ninenii nudunu szaraa gharaa iregu tigiingewa, dii ulaaqisgedu kilegu ni: "Tasge muxi nige kun ghuraan yagha uquna, niudur yama gaa taawun yagha uqunii?" Ulaaqisge suidaar kilegu ni: "kunsge kilegu ni nige dun lii shdaasa uqugu ni nigewa, qi budasgedu nige dun lii uqulghasa, budasge yama giji lisse warigunii. " Szarag bayaan kundu laghu gui, huiji dursaa yang niguudur ghuraan dun uqugu shdaana.

Sghau: 2008 fon 3 sara
Chajar: xjirghur Qabzi
Hghuiqi: Limuhuar 70 nasi
Turuuleqin: DunWunshuu

JAUZINU HGHUI

Shdedu ni, Danjansirang daudajin kunge waiguna, kudu ni ghuraan amadu kun waiguna, Danjansirangnu shdoogu aaba ni da kuu ghuraanlanaa saujiiguna.

Niguudurgedu, Danjansirang alag jauzinge szajiiguna.

Danjansirangnu bulainii Jansan daudaniiguna, te ziliu naama bulainge waiguna. Aaba ni tigii sain jauzi szaniigu te szaghagu ni: "Aaba, nenu szaji yama gigunii?" Danjansirang kilegu ni: "Sghaudu ni kurisa qi mudem. "

Danjansirang muxisaa ndang baghaa geeja, aaba ni shdoolaa lisse wari adagula, aabanaa jiraa gharghasa kuusge janiguna, dirang kilegu log gua.

Niguudurgedu, Danjansirang kuunaa daudaji iree kilegu ni: "Niudur bada ghuila aadeenu tailaa hulodu nige langlalgahaya. " Kuu ni aabanaa ugonii sunoshdoo hudu beesija, dii aaba da kuu ghuilanaa jauzinu tailaa aadee taadanaa xjaa kilegu ni: "Aadee do qi buyeda kungon gua, moorda yau adaguna, niudur bu da Jansan ghuila qimii jauzire tailaa hulodu nige langlala yau. " Aadee bulainaa ugonii sunosaa jauzire saudija.

Aaba da kuu ghuilanaa aadeenaa tailaa hulo naama tigii ulangere xjija, ula tolghuindu kuraa aadeedu kilegu ni: "Aaba, qi ndee nige jang sauda buda ghuila jangjurge uligu qimii tailaa nensa sain ghajardu langlala yau. " Aaba da kuu ghuilanaa aadeenu gee smugeer yauldija.

Nige zeer yauwaa kuu ni aabadunaa szaghagu ni: "Aaba, buda

ghuila anjii xjigunii?” Danjansirang kilegu ni: “kudu xjigunii. ” Kuu ni yang szaghagu ni: “Aadee shdoolaadija lisse wari adaguna, bu tijee adaguna bii goloya. ” Jasan aabanaa ugonii sunosaa szaghagu ni: “Naa jauzinu lai?” Aaba ni kilegu ni: “Bii golo. ” Jansan kilegu ni: “Huino ulaadugu, ndaada bulai waisa qi shdoolaadisa qimii yaanla tailaji iregui. ”

Danjansirang kuunaa ne ugonii sunosdoo sgildunu maunge ulaa muulagu ni: ne lii uliguna, nensa huino bu shdoolaadisa ndaada nin giguna, dii aadeenaa ghuila tailaji xjaa hudu jirge udiya, mau sgilda ghariji gua.

Sghau: 2008 fon 1 sara 8 du

Ghajar: Xjirghul Qabzi

Hghuiqi: Limuhuar 70 nasi

Turuuleqin: DunPinnanboo

AMUTENNU UGONU MUDEJIN

Shdenu ujong ni, aghadiu ghuraan waiguna, mulaa ni shgedujida gui, aaba aama ni gui ulaaxja, ne aghadiu ghuraalanaa anjida shdima hgilela xjina, mulaa aawu ni mulaa diunaa rgua yauna, shge ni diudunaa kileji mulaa diunu tashdaadii gina. Mulaa aawu mulaa diunu tashdan gua, moor dire yama tigii purge shge waisa yama tigii idaasada, mulaa diunaa rgua yauna, shdima hgile shdasa ghoorla hghuaji idena, masan jarin gua.

Niguudur ni, aghadiu ghuraanlanaa yauji baimaa walghasi tigii ghadaa taada kuraa shge aawu ni mulaa diunaa ghadaasa tashdaa bau xjighaya gina, mulaa aawu ni sheele shdan gua, shge aawu ni mulaa diunaa mulaa aawunu nuriresa buliji awaa ghadaa dooro tashda bau xjilghaja.

Mulaa diunaa tashdaa harghaadugu tigii hara saarnu foor turo xjilghaaja, foor turo ghoor hara saarnu kuu ni waina, hara saar mulaa diuniida njeenaanu kuu tigii saina, yerji iresan idexinaa ghuraaladu hghuaji ughuna. Saarnu ghoor kuu ni foor ghada suriji nesila xjija, te diu ni ujeji muulagu ni, dii kidiudur ulisa, rgensge hulodu yauji undurdu nesiguna, rgensge nesaa gharaa xjiguna, ndireexi bu xjighaardu ulaaxja, nukorqi gua, idejin idexi gua sgiji fuguguxja. Kijeeduda ulaaji sauja.

Te diu ni ulaawaa hara saarnu sgilsa ghudilighaaxja. Hara saar ujesa te diu ni ulaawaa neezhang sanaja, jiu szaghagu ni qi yama gaa ulaanii. Te diu ni hara saardu jub waidalnaa kileja. Hara saar sunosaa kilegu ni: "Oo! Tigii loggewa nuu, qi bii xinaali, bu qimii ntarlaghaya. Qi foor qireegu ne ghoor shge tashinu munu nurindu tai ughu, bu ne tashnu urgua muroнду dawaaxji shdasa, qimiida urgua dawaa xji shdaguna."

Te diu ni hara saarnu ugoniinu sunosaa, beesisange foor qireegu

tash ghoornu hara saarnu nurindu tai ughuja, hara saar shge tash ghoornu urgua muroonnu dawaa xjaa, muroonnu te rogdu geewaaja nesiji iree kilegu ni: "Ujesa bu qimii urgua dawaa xji shdaguna, do bu qimii urgua dawaa yau, tolghui hargigu munu buyere qiinxin bii jari." Te diu ni kilegu ni: "Qi munu shge hajindii kunna, munu aaba aamala nigewa, bu qimii qiixin jariji uli muu qi sgilnaa uudilgha!"

Hara saar jaarnaa aldalghaa, diuniinu urgua muroon te ragdu dawaa xja, jang dawaa xjisa, jiu idaawaa tolghuisa haraghuge ulaaxja. Te diu ni ghurdi guaiji muroon qireedu xjaa ghoor gharlanaa szu ^a puduleji hara saarnu xjaurenujaa sajiji ughuna, maalii s~~x~~raa ire gina, hara saar sariji iren gua. Muulagu ni hara saar ndaadu ulaa fuguduja, bu ne hara saarnu laghang turo xinle geeya.

Te diu ni ghuraan ganzi foodi shdeewaa purghaan laghang dire geegui gina. Jang ghuraan ganzi foodi shdeesa, hara saar saraa ireja, kilegu ni: "Bu muxisaa qimii kilewada, bu tolghui hargaa unaaxjigu munu buyere bii qiixin jari giwa, qi sai haril ughuwa, yama gaa ugorenaa sauji gui." Mulaa diu ni kilegu ni: "Bu dirang qi fuguduja gaa, muulagunu ghuraan ganzi foodi shdeewaa laghang turo xinlee geeya giwa, mau sgil sanaji gui." Hara saar kilegu ni: "Tigiinge waisa, bu qimiida lii guailam, qi lii yeerlasa, bu qinu amandu nimpusinge nipuji ughuyada qi xau kaardanu ugoniinu sunosiji irelgha shdam, nensa huino qi aadal ulaasa sainii."

Hara saar amannaa nghaiwaa, nimpuji ughuja. Te diu ni sgodi hara saarnu hajinnii shgerli gina. Hara saar bulaisgenaa duraa nesaa yauwaa xja.

Te diu ni da hara saar ghoorla haajaldaa jaruudur yauwaa, xiroodu ulaa shge xjoosingenu szaardu hamburaaja, xjoosi dire sajighai foorge waina. Nige jang ulisa, sajighai sain idexi yaahange tailaji iree bulaisgedunaa idelghana. Bulaisge ni iden idendu aamadunaa szaghana: "Aama anjiisa tigii ulonge idexi awuji irewa?" Aama ni haril tigii ughugu ni: "Idexi waisa ideguna, yaan szaghanii?" Bulaisge ni

yama gisada aamadunaa szaghana. Sain idexi anjiisa iresana giji. Aama ni kilegu ni: "Tasge yidang ndaa szaghana, ghada ghariji xjaa rog rogdunge uje kunmange waina nuu gua, kun guisa bu tasgedu kileji ughuya." Nige bulai ni gharji xjaa nige uje ire kilegu ni: "Ghada nige kunda gua, qi sgilnaa uudulghaa kile joo!"

Aama ni ghada kun gua gaa, jiu kilegu ni: "Ne sain idexinu haannu tireesa tailaji irewa, haannu xjunnii qigi turonu ximsuul urooxja haan yaan nar kurisa ni muden gua, kijeeda lamaa daudaji iree mane moxilghana, lamaasgedu sain idexi idelghana ndaada sain idexi tublaja."

Bulaisge yang szaghagu ni: "Aama naa yama gisa haannu xjunnii narinu hanaguna?" Aam ni kilegu ni: "Ne narnii ujesa loosa gua, xirghuljangge waraa, xirghuljangnu sangraarenu shdaasinge fuyaa, amala jighaa kii mpuulesa, xirghuljangnu juraa xjunnu qigi turo uroo xjilghaasa te jiu xirghuljangnu laakaa gharaa iresa, nar ni jiu hanadiiguna!"

Te mulaa diu ni sunordaa, beesaa pusiji iree moor yauja. Nige jang yausa yang mori funisan kunge xuraaja, huino ni dirang mori daahange dighaaja, yauwaa idaajaha aamadunaa kilegu ni: "Aama ya, qi suidaarge yau, bu yauji daghaa adani." Aama ni kilegu ni: "Imel tughum dooro juunge waina ndaa shdoghulghaanu, qi maalii yau, buda ghoorla maalii yauwaa kudu kurigu dahu imelnu awaa baughasa dii ixi lii udiguna."

Te mulaa diu ni sunordaa sgilna ni maunge ulaaxja, te dahudu ni kilegu ni: "Dahu, qinu mori imel dooro juunge morinu shdoghulghaa shdan gua, qi juunu awaa gharsa uliguna nuu?" Dahu imelnu awaa baulghaa nige ujesa, jubda juunge waina morinu nurire ni shdoghulghaa qisida gharaa ireja, dirang haidaa gidaangeda gharaa ireja.

Morinu dahu ni te mulaa diudu szaghagu ni: Qi yama gaa mudewa, te mulaa diu ni kilegu ni: "Bu te nesiji yaujin xausgenu ugoniinu yanglani." Morinu dahu ni kilegu ni: "Naa qi shge

rdemdiingewa, budasgenu haannu xjundu ni nar kuriya, ulon hghui sinambaa uje hanalgha shdaji gua. Qi haannu xjunnii narnu uje hanaghasa, haan qimii lusnu rghang yaahange ughujina, dirang haan xjunnaa qimii beeridu ughujinna, qi ujesa uligunanuu?" Te kilegu ni: "Naa bu sarlaji ujeja."

Te mulaa diu ni furongdu xjaa, haan ne nar xjunnu narnii uje hanagha shdaguna gaa, ghar doorogu kundunaa sain idexi uqugu uqulgha giji kileja. Te kun ideji uquji gui haannu xjunnu narnii ujeja. Te yauji haannu xjunnii taada ni kuraa solghui waranng nige jang ujee, haannu gharsa ni targhu shdaasi nige ganzi da xirghuljangge hgilee te sajighai kilesan shdaar xjunnu qigi turogu te dongxinii awaa gharghaja. Haannu xjunnii narnida hanaaxja. Haannu kudugu kunsge ni beesaa lusnu rghang yaahange ughuja dirang xjunnaa beeridu ughuja. Tensa huino te kunda haannu xjun ghoorla hamdu xjirbuu aadal ulaaji sauja.

Huino ulaa ude muxi shdima hgilejin kun ghoor ireja, ugo gulegunii sunosisa mudegu tigiingewa, nige ujesa shge aawuda mulaa aawu ghoorlana. Rgen aawu ghoorlanaa daudaji gerdunaa xjaa, ideji uqulghaja. Aawu ghoorla ni szaghagu ni: "Qi yama gaa tigii bayaanna." Diu ni kilegu ni: "Ta ghoorla shge ulasa tashidaa bau xjilghaa, tixi ulon hghui aasi huni waina, bu tauji xjaa daaldaa dii bayaanjaja." Aawu ghoor ni nige sunosaa beesaa diudunaa te ghajardu duraa nige ujela yau gija. Diu ni da aawu ghoorla ni xjaa, doorojinge ujesa, aasi huni ulon hghuiwaha shge aawu ni dooroji duulaa bau xjija. Mulaa aawu ni duuligui gisa mulaa diu ni waraa duulighaji gua. Mulaa aawudunaa kilegu ni: "Mulaa aawu, ne ghajarsa qi yama gisada bii duuli, buda ghoorla munu kudu xjaa saihaan aadal ulaaji sauja!"

Mulaa aawu ghoorlanaa hariji xjidulaa dooroji nige ujesa shge aawunii hargendu nasili alaja.

Chajar ni: Taizi Lughur;

Sghau ni: 2006 fon 10 sara

Kilesan ni: Warmaxangdan 44 nasi taraaqi

Juurisan ni: QiiXinyoo

GHUDALQANG DIU

Dangmaadu ni, aghadiu ghoor waiguna, diu ni aamalanaa hamdu sauja, aawu ni beeri awaa gooro ghariji sauja. Kidi fon ulaanu, aama ni narlaa fugudiija, diu ni aamanaa fugusan urooniinu rguji bayaan kungenu mulaa pujag ghajar dire geeja, anamana mulaa pujag hulighaji ideniigu mandu. Nige qag ulaanu dahu rgennu pujagniinuu hulighaji ideniigunu sgeja, ayil muxi pusaa qangraagu ni: "Ai, munu pujagnu bii huligha." Nige jang sgoosa te nine kun hari furidu gua. Mulaa pujagnu dahu ni ixi ujesa ixida qinqinu gharaa ireja, yauji ghajar qireedunaa xjaa ujejida gui, nige tash baghaja, te nine kunnu nuri dire baghaa ughuja, nine kun furaa ngurooxja, ghudilinda gua.

Ne qagdu niuwaa sausan mulaa kuu ni yauji gharji iree kilegu ni: "Aa! Munu aama losaa laghu gui, qinu mau pujagnu kidi qimuji idesa, qi munu aamanu tashila baghaa alaji, ne mulaa dundogge puja, qi ndaa ulonhaan amun seer lii ughusa, bu furongdu jaala xjigunii, furong qinii alaljin duko szaghaguna!" Nenge bayaan kun yamada mudeji gui, jubda nige tashidu rgennu aamanii baghaa alaja gaa, yama ugoda guleji gui rgendu ulon hghui seer ughuja, dii jarghul baghaji gua.

Diu ni ne seernu waraa beesaa kudunaa xjaa aawudunaa kongiji kilegu ni: "Aawu ai, bu qimii sain dundogge kileji ughuya: dogu kunnu fugusan uroonuda nemdu xjina, qi uje, bu aamanu uroonii rguji ayil ghada xjaa tigii seer waijin kungedu daaldaa ughuwa, faacailawa, do bu bayaan kundu ulaaxja."

Aawu ni diunaa ugoniinu sunoshdoo nudula ujesa diu ni kuri kundunge nige daalen mengu rguji hadan boldan irejaha xureewaaxja. Hariji iree, beerinaa baghaa alaxja, huijudur dii beerinaa uroonii rgua ayildu daaldila xjija, niguudur daaldusa awujin nige kunda gua, xagqan ujejin kun yaahange ireja. Kunsge dirang te aawuniinu ghaljuungewa gija, kamada golon gua.

Aawu ni yang beerinaa fugusan uroonii rgua kudunaa xja, idaawaa

bur buye kunosi urosiniiguna. Nige moor diusanaa qinjilaajiiguna, ixi muulasa ixida shboonu ghariji irena. Kudunaa xjaa, nige ghaldu diunaa gernii dilee ngureelghaaja. Dilegu gulegu: "Qi ndaa hailaa bu beerinaa baghaa aladiwa, dirang munu nirenu maudilghawa do bu qimiida maunan irelghaya!"

Diunu ger ni ngureegunu nau sauja, ghal hambulin gua, yama dundog guigu tigiingewa, sgaa ger ngureewaa buraa, rgen funeezi nige tulum zhongloo rgua hulonaamadu xja. Niguudur ni rgen bayaan tigii aasinqingenu kudu ni xjaa, aasinqinu kudu ni aama da xjun ghoorlahaannaa sauja. Diu ni te nige tulum funeezinaa aasinqinu gur turo ni geewaa, kilegu ni: "Ndaa dundogge wai ghadange xjigunii, munu dongxinu nige ujeji ughu yama gisada munu tulumnu bii ghudilgha turonu haldan da mengu wai. Nige ghudilghasa, ngedu funeezidu da tashidu furaaxjim."

Kileenu ghuridu ghada gharaa xjaa, smugeer gur szaardusa turoji ujeja. Te aama da xjun ghoordu lii ujelghasa, aama da xjun ghoorla ixida ujugunii gaa sauja, ne tulum turonaa jub jubnu yaan zhonglajiiha gaa, aama da xjun ghoorlanaa tulumnii aldalghaa nige ujesa, turonu xjanga fuuneezi da tashiwa, aama da xjun ghoorlanaa ayija. Xjun ni kilegu ni: "Rgen yaudulaa kilena munu tulumnu bii ghudilgha neeji ujesa gooro dongxidu furaa xjim gina do rgen kilesan shdaarxja, do rgen buda ghoorla rgenu haldan da mengunii hulghaa funeezi da tashla raaljaa ughuja gisa yama gui?"

Jang guledulaa, ne njiwa gur turo uroo ireja, rgen yauji tulum taadanaa xjaa tulumnaa nige uje, Tulumnu amaniinu neegiija. Funeesi ghada gharaa sauja. Kilegu ni: "Bu tasgedu kilewa bii ghudalgha gisa tasge nenu ghudilghaanu do tasge sgewasa, nige tulum haldan da mengu yama seer pujiijin funeezidu ulaaxja, yama giji kilesada, bu muxisaa kilee geejii, ta ghoorla do ndaa nige tulum haldan mengu piilaji ughuguxja, pujiisa, budasge furongdu yau, furong tasgedu duko szaghajinna, duko urgulghaa tasgenu qimsangnaa buraalgha guna." Aama da xjun ghoorlanaa aranglaa ulon hghui aasi huninaa piilaa

ughuja. Te kun tulum turogu funeezinaa suraa gharghaa, aasi huninii tauwaa duraan kurisange kudunaa haraa xja.

Ne diu ni aasi huninii tauwaa kudunaa xjaa, yang aawudunaa kongiji kilegu ni: "Aawu ai, ne kidiudur bu yang nige ghajargedu xjaa, bu xjisan te ghajardu, funeezida nemdu xjina, qi munu gernu dilee ngureelghaa, bu nige tulum fineezinu daaldaa, qi uje bu nige tulumla tigii ulonge aasida huni raaljiwa, bu tausanu ulonha loosa ghulo moore kunsgedu yaha^{ae}ngenu kurgeewaa ughuduwa."

Aawu ni jubda x^ureewaa, kudunaa xjaa nige ghaldu njeen gernaa dilee ngureelghaaja, sgaa ghal nguree buraawaa nige tulum funeezi zhongloo rgua diu ni kilesan te ghajardu daaldula xja. Kidi ayilduda daaldaa dawaa iresa awujin kun nigeda gua, awugunu bii kile ujejin kunda gua, ne qagdu isge mudesa mau diu ni dangniinu shdanglaa xja.

Aawu ni funeezi tulumnaa hgela xjilghaa jiilaa kudunaaja yauja. Aawu ni moorre yauna huxidunaa gulena: "Muxi yang qi ndaa ghudal tidaa bu beerinaa baghaa alawa, Ne yang qi ndaa ghudal tidaa bu gernaa dilee ngurelghaaduwa, do qi ndaa hailaa kuduha kudu gua beeriha beeri guilghawa." Kudunaa xjaa, diunaa mai maidu nige dun baghaja, dii yang diunaa jiraa hulonaama ghajargedu gharaa xjilghaaja, dii hariji irelghan gua. Aawu ni diunaa jiraa undur tigii ulangere gharaa xjilghaa diu ni ula tolghuire ghariji xjaa nudu muxi xjange baimaal ghadaa walghasi niur tigii undur ghula ghul xjuurnii sgen gua, yaugu moor gua tingerjang uur gharghaa shgedu qangraagu ni: "Aawu bu pujii ulija, bu pujii ulija!"

Diu ni nige ama qagraasa ghul dauraangii da dauraaji qagraana, te yama giji kilesa ghul dauraangii yama giji kilena, diu ni kilegu ni: "Qi ndaa sgildu bii wari, sgildu warisa bu ne undur baimaal ghadaasa duulaa bau xjigunii!" Te ghul dauraangii kilegu ni: "Qi duulaa bau xjiba!" Diu ni sunosisa diulaa bau xjigina. Te nambursa diuniinu do ulidilaa kunsge sgooja.

Ghajar: Taizi durshdii

Sghau ni: 2007 fon 8 sara

Kilesan ni: Lansoo 53 nasi taraaqi

Juurisan ni: QiiXinyoo

WAGHANG AYIL NIRENU IREDAL

Shdenu sghaudu ni, ghuraan sasii Dalii lama Jasirii Sangnu ghuisangsa Amdoo ghajardu bauji irelghaji, Rgulong smeennu warilghala irelghaja. Te sghaudu ni kunsgenu aadal dogu tigii bayaan guiguna, dasbaqisge warjee warjeenge smeendu njaala xjiji shdimamnge waraa qiimange taina, smeennu jangge wargu sghauwa, aadal dire dirang jublong waigu tewa, smeennu qasge tagsiraagunu irena.

Niguudur ni, Jasirii sang xabxiidunaa kilegu ni: “Qi ne nara saigu rognu ulanu dawaaji ayildu bauji gardidu xji.” Xabxii ni beesisan saamare Jasirii sangnu ugonu sunosaa xoordana yauja. Nara dur uligu sghau kurisamba, Xabxii ni ulanu dawaaji kijeenge dire kuriya. Pusisan ghula dooroji nige nausa ayil juure qimsangge waisa, xaazi dooro aasinge da jigenge fuyaa geejiiguna. Aasinu tiwer ugola “Walang” giji daudana, jigenu tiwer ugola “Ghangla” giji daudana. Xabxii ni gardi

nigiiji huraanu smeendunaa haraa xja, Jasirii sang xabxiidunaa szaghagu ni: “Qi ali ayildu gardidu xjiwa? Ayilnu nirenii yaan daudana?” gisa. Xabxii ni haril ughugu ni: “Qimsanggenu xaazindu ni walang da ghangla ghoor fuyaa geeja, bu ayilnu nirenu lii mudeni.” Jasirii sang xoordo ayildu nirenge fuyaaji ughuja, daudagu ni Waghang ayil giji.

Huino, ayilda rjeelaja, kunda ulonduji ireja, qidar szarbatennu kunsgeda ayildu saula irelduja. Qidar kun mongghul ugonu guleji irelgha shdan gua, rgensge “Wa” nu “Ba” giji daudana, “Ghang” nu “Hun” giji daudana. Tensa huino, qidar kun ayilnu bahun giji daudana, mongghul kun waghang giji daudana.

Sghau: 2008 fonnu 8 sara

Ghajar: Fulaan bara Waghang

Kilesan: BunDiiwun

Juurisan: LiiZhun

BURUUNU DAU

Buruu yuu - - -

Buruuyuu - - -

Buruu yuu - - -

Buruu tenu tughulaanu,

Sun tenu saajiiwa,

Kugo tenu arilghaja,

Buruu tenu hgalaaja,

Aama tenu hgalaaja,

Ghajar tenu fulija,

Xjau tela baghaja,

Buye tenu atilghaja,

Guji tenu hgharaaja,

Buruu aamadunaa kilejiiwa,

Buruu:

Aama yuu - - -

Aama yuu - - -

Aama yuu - - -

Tangnu usi bughunwa,

Tangnu usi hadangwa,

Tangnu tangghur pudagwa,

Keele munu qadin gua,

Buye munu oosin gua,

Tangnu aadal jublongwa.

Aama yuu - - -

Aama yuu - - -

Aama yuu - - -

Ulanu usi undurwa,

Ulanu usi joolonwa,

Ulanu usi ndatinwa,

Ulanu bulag arinna,

Ulanu ghajar joolonna,

Xjirbuu aadal ulaala yau.

Unee:

Buruu yuu - - -

Buruu yuu - - -

Buruu yuu - - -

Ulanu usi undurwa,

Ulanu usi joolonna,

Ulanu usi ndatinna,

Ulanu bulag arinna.

Ulanu kadam raariwa,

Ulanu bas raariwa,

Ulanu pugunag shdoghuna,

Ulanu mparaa mantana,
Ulanu aadal debxjir gua,
Uladu xjigunu bii sana.

Buruu yuu - - -

Buruu yuu - - -

Buruu yuu - - -

Tangnu usi bughunna,

Tangnu usi hadangwa,

Tangnu usi haxinna,

Tangnu tangghur pudagwa,

Tangnu kadam raari gua.

Tangnu usinu ideya,

Tangnu szunu uquya,

Tangdu losiji saulya,

Tangdu ndasiji saulya,

Tangdu kideeji saulya,

Tangdu aadal ulaaya.

Buruu uladu yaudiija,

Aama huino daghaaya,

Ulanu kadam raariwa,

Ulanu bas raariwa,

Aama tela baghalduja,

Buruu tenu tudaaja,

Duluu udur ulija,

Buruu aamanaa sanaja,

Nimpusi tenu urosija,

Buruu aamanaa yerija,

Aama tenu sarin gua,

Raari kadam idejiiwa,

Hara bas idejiiwa,

Buruu qisinin sgeja,

Sgee tenu ayija,

Buruu tenu ulaaja.

Buruu:

Aama yuu - - -

Aama yuu - - -

Aama yuu - - -

Qighaan qighaan yaahanna?

Fulaan fulaan yaahanna?

Nughoon nughoon yaahanna?

Xira xira yaahanna?

Hara hara yaahanna?

Uneenu suneesi:

Buruu yuu - - -

Buruu yuu - - -

Buruu yuu - - -

Fulaan fulaan aamanu qisiwa,

Qighaan qighaan aamanu yasiwa,

Nughoon   nughoon   aamanu
suulziwa,
Xira xira aamanu fooguwa,
Hara hara aamanu nghuasiwa.

Buruu:

Aama yuu - - -

Aama yuu - - -

Aama yuu - - -

Undur uladu ghariya,

Aamanu maha buyenu,

Fulaan ghaldu awuya.

Aamanu hajinnu harilya,

Geril rogdu gharaanu,

Kugo xugonu xuliya,

Nara sargu gharaanu,

Qighaan kambanu doglaya,

Njamba xjiindu bauwaanu,

Arin szunu wariya,
Ula tolghuidu ghariya,
Shge szangnu gharghaya,
Ulon purghaannu ughua giya,
Aamadu molom jaalghaji,
Xambalangdu hergim joo.

Aama yuu - - -

Aama yuu - - -

Aama yuu - - -

Qinu ugonu sunosiya,

Tangdu aadal ulaaya,

Jublong aadal ulaaya

Debxjir aadal ulaaya.

Sghau: 1983 fonnu 10 sara

Ghajar: Fulaan naranu Jighur

Dauqi: LuSangjixja

Turuulessan: LuWunzhun

LAARIMBU DA QIIMUNSO

Ghulnu awu Laarimbu,
Tangnu ijee Qiimunso,
Nukorqi awu Laarimbu,
Sgildii ijee Qiimunso.

Nukordu sausan Laarimbu,
Lisge warijin baatirwa,
Jongdu huninaa tauwaanu,
Undur uladu gharina.

Bayaan ijee Qiimunso,
Lisge warijin uranwa,
Jongdu aasinaa tauwaanu,
Tebxin tangdu dulaana.

Huniqi awu Laarimbu,
Aasiinqi ijee Qiimunso,
Aasi huni neelena,
Udurnu biiri hamduwa.

Shdenu rimbanu xuudirewa,
Usi ujuurdu baujiwa,
Ghulnu awu Laarimbu,
Huninaa tauwaa yaunii joo.

Fulaan nara gharina,
Ula tolghuindu xirlaja,
Tangnu ijee Qiimunso,
Aasinaa tauji gharghanii joo.

Aasi usinu sanana,
Laarimbu ndaa sanana,
Huni sogsogsa aldan gua,
Awu munu sgilduwa.

Huni tangnu durlana,
Awu ijeenu durlana,
Sajaghai xjoosire hailana,
Ghuila sgilsa halongwa.

Undur xjoosinu xjuur gommii,
Ijee munu sgildu wai,
Xjoosi kiisa lii ayim joo,
Labxi huraasa lii ayim joo.

Huni aasi idelduna,
Buda ghuila durlana,
Laarimbu uladu dulaana,

Qiimunso huinosa daghaana.

Tebxin tangdu bausamba,

Muroon szuda arinna,

Undur uladu gharisamba,

Naghai usi joolonna.

Laarimbu muxi yausamba,

Qiimunso huinosa daghaana,

Nige jur ngusge nesina,

Ghajardu baugunaa sanan gua.

Undur uladu gharaanu,

Tebxin tangdu ujesa,

Aasi musi ulonna,

Sogsog sogsog idelduna.

Undur ulasa bauwaanu,

Tebxin tangdu ujesa,

Tangdu aasi ulonna,

Kennu aasingi dulaana.

Tangnu aasi ulonna,

Qiimunso aasinu dulaana,

Undur ulasa ken nauna,

Ulanu huninu ken dulaana.

Undur ualsa bu ujenii,

Ulanu huninu bu dulaanii,

Nire munu Laarimbu wai,

Qi yama gaanu iren gui.

Aaja nemqongnu uje shdan gua,

Buda ghoornu haajalghana,

Aaja bayaandu ulina,

Buda ghoornu sgelghan gua.

Ghulnu awu Laarimbu,

Aasi da huninu tauwaanu,

Shge ghulnu turo ni,

Aasi da huninu dulaana.

Tangnu ijee Qiimunso,

Buruu da hurghanu tauwaanu,

Tebxin tangnu dire ni,

Buruu da hurghanu dulaana.

Mori daahanaa sanana,

Aasi buruunaa sanana,

Huni hurghanaa sanana,

Awu ijeenaa sanana.

Jongdu morinaa tauwaanu,

Jongdu daahala neeleya,

Jongdu aasinaa tauwaanu,

Jongdu buruula neeleya.

Jongdu hununaa tauwaanu,

Jongdu hurghala neeleya,

Huni aasinaa tauwaanu,

Buda ghuila hamdulaya.

Ula da tangnu hghua shdana,

Buda ghoornu hghua adam,

Hurgha uladuji haulina,

Narghai usidu ulina.

Buruu bulagdu haulina,

Arin szudu ulina,

Urgom tangdu pusaanu,

Undur uladu ujenii.

Munu awu Laarimbu,

Qimu sgegu durlani,

Awu huninaa tauwaa ire,

Hurgha aamala neeleya.

Aama hurghanaa hghalangua,

Hurgha da aama haajan gua,

Ghulnu awu Laarimbu,

Mamunaa tauwaa bauji ire.

Buruu aasinu tauwaanu,

Ghuila neeleji dulaaya,

Aama da buruu beesina,

Haalagu taada qirwal gua.

Ijee sgilnaa hamburaa,

Awu taada kuriya,

Ula tangda hulo gua,

Daunge daulasa mudena.

Undur uladu gharaanu,

Urgom tangdu ujenii,

Sgilnu daunaa daulaji,

Qimii nige szaghanii.

Shge huninu tauwaanu,

Urgom tangdu ireya,

Hurgha aamala neeleya,

Buda ghuila hamdulaya.

Shge aasinu tauwaanu,

Tebxin tangdu ireya,

Buruu aamala neeleya,

Buda ghuila hamdulaya.

Shge morinaa tauwaanu,
Dooro tangdu ireya,
Daaha aamala neeleya,
Buda ghuila hamdulaya.

Hurgha uladu gharisa,
Shge huni zeelena,
Buruu uladu gharisa,
Musi unee zeelena.
Daaha uladu gharisa,
Gurma mori zeelena,
Ijee uladu kurisa,
Awu qimii zeelenii.

Ghulnu awu Laarimbu,
Qi munu daunu sunusi joo,
Tangnu ijee Qiimunso,
Qimu sgiji sananii joo.

Awu huninaa tauji ire,
Ijee muxiji zeelenii,
Hghuaji dulaajin huniwa,
Hurgha aamala neeleya.

Awu aasinaa tauji ire,
Ijee qimu zeelenii,

Hghuaji dulaajin aasiwa,
Buruu aamala neeleya.

Awu morinaa tauji ire,
Ijee qimu zeelenii,
Hghuaji dulaajin moriwa,
Daaha aamala neeleya.

Ghulnu awu Laarimbu,
Tangnu ijee Qiimunso,
Hunimaa aasinu neeleya,
Buda ghuila hamdulaya.

Buda ghuilanu dundogdu,
Huni da hurgha hamdulana,
Undur ulasa bauwaanu,
Urgon tangdu hamdulana.

Buda ghuilanu dundogdu,
Aasi da buruu hamdulana,
Undur ulasa bauwaanu,
Urgon tangdu hamdulana.

Buda ghuilanu dundogdu,
Mori da daaha hamdulana,
Undur ulasa bauwaanu,

Urgon tangdu hamdulana.
Ula tangda neeleja joo,
Huni aasi neeleja joo,
Buda ghuila sgeja joo,
Sgil turosa beesija joo.

Ghoornu gharsa warijii joo,
Nudu haajan ugui joo,
Ugo hghundu unaajii joo,
Nudu nimpusi nguroonii joo.

Nige nigenaa szaghana,
Beesaa laghu ulin gua,
Ngusge tingerdu nesina,
Buda ghuilanu shdorlana.

Buda ghuila hamdulasa,
Huni aasi neelen joo,
Buda ghuila hamdulasa,
Huni aasi beesim joo.

Undur ula undurwa,
Nda ghoornu haajalgha adana,
Urgon tangda urgonna,
Nda ghoornu sajili adana.

Nige nigenaa nauwaanu,
Sgilnu daunaa daulaya,
Buda ghuilanu dautu dau,
Ula tangdu dongghudina.

Huni idejin usiwa,
Narghai usi funurduwa,
Bada ghuila durildaanu,
Undur uladu ghariya.

Aasi uqujin szuwa,
Arin szuda ndatinna,
Bada ghuila durildaanu,
Undur uladu ghariya.

Undur ula undurwa,
Tensa ayigu xangan gua,
Ghoornu gharlanaa durisa,
Sgil teda neelena.

Ula kijeem baimaalwa,
Tensa ayigu dundog gua,
Halghu daghaaji gharisa,
Sgil turosa beesina.

Nara szargu gharaanu,

Nughoon xugonu xuliya,
Geril rogdu gharaanu,
Qighaan nkambanu doglaya.

Ulanu tolghuindu gharaanu,
Shge szangnu gharghaya,
Shge tingernu ughua giya,
Ulon purghaannu ughua giya.

Kugo tinger ijindu sau,
Hara ghajar warwadu sau,
Buda ghuilanu dundogwa,
Nige sasiinu dundogwa.

Tebxin tangdu bauwaanu,
Qighaan gurnaa pusghuya,
Qighaan gurnu turo ni,
Kudu tenaa saulduya.

Ghuraan tarnu joowaanu,
Tarnu zoohu jirgeleya,
Jas tughoonaa nireenu,
Sundii qaanu xjolghaya.

Sundii qaanaa xjolghoonu,
Kugo tingerdu nqorlaya,

Sundii qaanaa xjolghoonu,
Ulon purghaandu nqorlaya.

Kugo tingerdu nqorlasa,
Kugo tinger furonglam joo,
Ulon purghaandu nqorlasa,
Ulon purghaan furonglam joo.

Tebxin tangda nughoonna,
Undur usida joolonna,
Halong paisa xjirbuuwa,
Qighaan xjangsa joolonna.

Sala xjoosi shgewa,
Nughoon labxi pangleja,
Sarin dooro sauldusa,
Qighaan gursa xjirbuuwa.

Deeren udignaa duikaanu,
Sundii qaanaa uqulduya,
Deeren udignaa duikaanu,
Ndatin tangxaa tailduya.

Udur soni uguiji,
Bada ghuila hamduwa,
Udur soni dawaanii,

Sgilnu ugo buraan gui.

Dinloor daahunaa tailiya,

Qighaan laxjangnaa tailiya,

Haahaa buboowaa nanaaya,

Maha buyenaa neeleya.

Qasi madu marawa,

Menhua madu keelewa,

Maha buye neelesa,

Yasi szunsa sajiraana.

Buda ghuilanu marawa,

Mara hamdu neeleja,

Buda ghuilanu sgilwa,

Sgil hamdu neeleja.

Gurnu turogu nqoqire,

Gigeen lamarnu dileya,

Gurnu ghadagu szangqire,

Shge szangnu gharghaya.

Kugo tingerdu murguya,

Ghuraan tolghuinu murguya,

Ulon purghaandu murguya,

Ghuraan tolghuinu murguya.

Tingerla amadagha ideya,

Purghaanla amadagha ideya,

Buyenaa zongda bii haajaya,

Sgilnaa zongda bii furaaya.

Ghulnu awu Laarimbu,

Tangnu ijee Qiimunso,

Sgil batidu neeleja,

Haajagu log ni nige gua.

Tebxin tangda urgonna,

Dauti dauda duurija,

Xongnu nerwaa nesina,

Jongnu xauda daulana.

Jorotu morinu nurire,

Haldan imel hgilena,

Baatir awu Laarimbu,

Qijig ijeenu hgilena.

Borboljin xaunu mangliire,

Nuruu foodi hgilena,

Qijig ijee Qiimunso,

Baatir awu hgilena.

Sgilnu daunaa daulaldusa,

M. E. ...

Munu awu Laarimbu,
Qimu jablong ujelghaja,

Munu awu Laarimbu,
Qinu niurnunge joolghaya,
Xongnu nudunu nimpusilanaa,
Qinu niurnunge nghuaya.

Munu awu Laarimbu ,
Qimu werdunaa teeriya ,
Munu halong jirgelanaa ,
Qinu buyenu halalghaya .

Munu awu Laarimbu,
Qimu anjii norlaja,
Tangnu ijee Qiimunso,
Qimu ujela irewa.
(Buraaji gui)

Sghau : 1989 fon
Ghajar : Xjir ghul Szangghul、Qarsi
Dauqi : YangZhanliin SuRinqanso
Turuuleqin : QauZiliang

TAIPIINGOOR

(2008 fonnu 1 dar udaanu jalghaaji uje)

Haan furongsanaa bauji zeelela ireja,
Naiman kun tailajin jauzila tailaja.
Ndoghang turo Taipiingoordu qaa warina,
Shge nuyoon hananla duraasi ujeji sauduja.

Haan szong bauji nuyoo nfungina:
Taipiingoornu gunlau ni shgewa,
Xiinan furongdu dargha saula xji,
Fulaan jauzinge qimu nanglaya.

Daamoo gunzhunu qimii beeridu ughuya,
Tendu nughoon jauzinge nanglaya.
Zhangja sangnu gunlauda shgewa,
Xira jauzi sauji lusnu baghaxi wai.

Qi yaan hgileguniia maalii kile,
Yaan hgilesa qimu yaan ughuya.
Taipiingoor jilaji sgodaaxja,
Tolghuinge murgua kilena.

Bu haldan mengu yamada lii hgilem,
Xiinan furongnu darghada lii danglam.
Ndaanu kudu darang shdoogu aama wai,
Rgen darang yoodongre aadal ulaana.

Kilesan ni ghuraan fondu hariya giwa,

Munu aama sgiji sghau udaaja.

Bu jilaji aamanaa ujela xjigunii,

Aamanaa sulaaji aadal ulaala xjigunii.

Aama qimu shge ulighaa gunlau shgewa,

Qi aamanaa sgil tidasa shge xauziwa.

Yeelan jauzinge tani aamadu ughuya,

Debxjir aanee giji nire nanglaja.

Haanjannu hgerli ginii joo,

Ndaa darang gulegu ugonge wai.

Shinjanu aghadiu ghuraanla ni,

Furong turogu mau nuyoonwa.

Mauniunu kuunii kuigaa alaja,

Shinjanu aghadiunu hailasana.

Ne ghuraan ni lii buraalghasa,

Kun turuudu da lusdu debxjir gua.

Munu Taipiingoor qi sgil ndangla,

Mau nuyoonnu bu buraalghaduwa.

Shinjanu ghuraan aghadiunu alawa,

Tolghuunii gaixang kunsgedu ujelghana.

Bu furongnu turoonu saihan njilaya,

Mau nuyoondu rghang bii toblaghaya.

Qi sgilnaa geewaa kudunaa xji,

Aamanaa saihange sulaala xji.

Taipiingoor kudunaaji fulaan jauzi sauja,

Haanjeen kurgееji bazar ghada gharghaja.

Hujin ghuraan huawuqi huruuqileja,
Ghuraan menhen qirig huino daghaaja.

Daamoo gunzhu nughoon jauzire sauja,
Kurgeennaa daghaawaa kudunaa xjina.
Daghaasan kun ulon ghulo ujuur gua,
Kolnu dau ni nogxjil tigii dangghudina.
Amdo ghajardu kuriiji ireja,
Aama ndaa turosan sain ghajarwa.
Taipiingoor huawuqinge daudaja,
Bayar gisnenge aamadu kurgeelghaja.

Lenji aama xjighaar aadal ulaana,
Durdundu kuunaa muulaji ulaana,
Jirge helgenge sajiraaja,
Nudu ni sughuroowaa sgen gua.
Murge wangxirnu ciraawaa kidi shdaasiwa,
Boosi shdaasire tagxi nagxi hoolina,
Qiirzi murge shdaasire duurija,
Raawanu boosi foor tigiingewa.

Turong bayar gisnen kurija,
Lenji aama qi sunosi joo.
Bulai gunlau zinlaji irewa,
Ghuruudurdu kudu kuriguna.

Bayaan kundu bayar kilela lii xjiji,
Munu yoodongre yama gila irenii.
Munu kuu yauwaa nige fon ulija,
Hgujuu digeesannu lii mudeni.

Ghoordar bayar gisnen kurija,
Lenji aama qi diixinge sunosi.
Qimu debxjir aaneedu funkija,
Qini bulai malang kuriguna.

Ghuraandar bayar gisnen kurija,
Debxjir aanee qi sunosi.
Qinu bulai beerinaa duriya,
Niudur xooro tani kudu kuriguna.

Shdoogu aama beesaa diulaaxja,
Munu Taipiingoornu zeelela yau.
Temdilin memdilin yoodongsa gharja,
Suuraa paalandu muxijaa yauna.

Taipiingoor aamanaa sgeexja,
Sgodaa shgedu ulaawaaxja.
Aama ni kuunaa temdilina,
Ulaawaa nudu ni gigeendaaxja.

Munu aama shge jublong ujeja,
Murge wangxir shdaasidu furaaxja,
Bur buye boosi foordu furaaxja,
Qi yama tigii jublongnu ujewa.

Turosan nemqong amundii kunna,
Jublongge ujesa yama xjon gua.
Bu Taipiingoornaa sana alawa,
Niudurgu udurdu isginee sgewa.

Murge wangxirnu tailaa xini deel raaljija,
Qirig bulaisgedu boosi warilghana.
Nige boosi warisa nige xjir menguwa,
Nige qiirzi warisa jarim xjir menguwa.

Ghuraan shge yagha boosi warija,
Ghuraan mulaa yagha qiirzi warija.
Mau murge wangxirnu awuji iree,
Boosi qiirzinu huroo ughuja.

Daamoo gunzhunu daudaji ireenu,
Giril uladu xjaa xiraawaanu kile:
Bayaanjasa hanala bayaanjala gi,
Nemqongraasa hanala nemqongraala gi.

Daamoo gunzhu giril uladu gharaanu,
Nige ghaldu murge wangxirnu xiraaxja.
Bayaan kun ixida bayaanjaldu,
Nemqong kun ixida nemqongraaldu.

Daamoo gunzhu ugonu gulee nqiglaja,
Simqannu nemqong kunnu alaja.
Bayaan kunnu kudu toosi urosina,
Nemqong kunnu kudu kii xjalina.
Aanee nige jong ghuraan nasilaja,
Daamoo gunzhu tijin nasilaja.
Shdoogu aamanaa tailaji gharghaanu,
Bu nanhai putu ularenaa xjigunii.

Turuulesan: SuChinshuu

GHADAGU DAU GHURAAN

1. LII NAADISAN NUKOR QIWA

Ghuisang jiukangnu turo ni,
Bu lii njaalasan purghaan guajida,
Bu szaliunge nige muulasa,
Rgaldan saichidu njaalaji gua.
Njaala shdasa ne yang nige njaalaya,
Njaala adasa ghuraange sgoorla yau.

Rjanang bazarnu turo ni,
Bu lii awusan bosgeda guajida,
Bu szaliunge nige muulasa,
Guiqan szarmanu awuji gua.
Awu shdasa ne yang nige awuya,
Awu adasa nemge nigere gule yau.

Amudo ayilnu juure ni,
Bu lii naadisan kungeda guajida,
Lii naadisan nukor qiwada.
Naadi shdasa ne yang nige naadiya,
Naadi adasa ghuraan ama ugonge gule yau.

2. NUKOR NDAA NDORLAJA

Shdodl malsi uladu qihaan unaajajida,
Qi qighaannu yamcan shgewajida,
Tingernu nara baugu sghaudu ni,
Qi qihaan shdoor sau shdamu adan.

Shge dalii qi arinajida,
Qi arinnu yamcam shgewarijida,
Rogrogsa qudog baugu sghaudu ni,
Qi arin shdar sau shdamu adam.

Munu naadijin nukor qi ndorlajajida,
Qinu ndorlasan yamcam shgewarijida,
Shge mulaa mau ugonu guleji iresa,
Qi ndorlasan shdaar sau shdamu adam.

3. NUKOR NAADILA LII IREWA

Tingernu nara qi bauji lii irewada,
Puxiina qi baugu duraanlan gua,
Dii puxiina qimu ulong haa sauja.
Ghurdin mori qi fooliji lii irewada,
Puxiina qi fooligu duraalan gua,
Dii puxiina qimu ghadar nqimlaja.

Naadijin nukor qi naadila lii irewada,
Puxiina qimu naadigu sgil gua,
Dii puxiina qimu rzawa nqimlaja.

Sghau: 2008 fonnu 8 saradu

Ghajar: Fulaan naranu kuxir

Dauqi: WangCaitiin 35 nasi taraaqi

Tuuruulesan: WangCaitiin

GANGGAR TOLGHUINDU YAAHAN HERGINA

Ganggar ulanu tolghuindu,
Yaahan tenu hergina,
Rarab ulanu tolghuindu,
Yaaahan tenu hergina?
Hara ghajarnu doroo ni,
Yaahan tenu hergina?
Ghuraan ghuraan zhiglaya,
Ndaanu daudu haril ire,
Haril guisa qangla sau.

Ganggar ulanu tolghuindu,
Singe tenu hergina,
Rarab ulanu tolghuindu,
Shge nqong tenu hergina,
Hara ghajarnu dooro ni,
Moghui tenu hergina,
Ghuraan ghuraan zhiglawe,
Tanu daunu harilwa,
Haril guisa haazhangwa.
Ganggar ulanu tolghuindu,
Singe duulisa njaglana,
Singe lii duulisan ghajar wai yuu
gui?
Rarab ulanu tolghuindu,
Shge nqong bausa njaglana,
Nqongdu lii sgesan ghajar wai
yuu gui?
Hara ghajarnu dooro ni,

Moghui sauraasa njaglana,
Moghui lii idesan xiruu wai yuu
gui?

Ganggar ulanu tolghuindu,
Singe tenu duulina,
Tendu lii duulisan ghajararang
wai,
Ghuraan ghulnu amandu,
Singe teda duuliji gui.
Rarab ulanu tolghuindu,
Shge nqong bauji ujena,
Nqong lii sgesan ghajararang
wai,
Haan warisan hara ger turo,
Shge nqongda sgeji gui,
Hara ghajarnu dooro ni,
Moghui tenu sauraana,
Tendu lii idesan xiruuarang
wai,
Ghuraan zuuho funeesinu,
Moghui teda ideji gui.

Sghau: 2008 fonnu 8 saradu ni
Ghajar: Fulaan naranu kuxir ayil
Dauqi: WangCaitin 35 nasi taraaqi
Furuulesan: WangCaitin

HAASAN XJURAASAN DUNDOG

Shde diidu ni, aamange waiguna, ne aamadu ni bulainge waisa nireniinu Haasan daudana. Te mulaa ghardunaa tegge waraanu, mori funigu sumudannii giji, niguudur ghar koldu ni saguu iren gua.

Haasan ni kudusa ixi hulo guijin uladu mongghusinge sauja, te Haasannu quanu yama tigiingewa, ne Haasannu mau gigii giji muulana. Niguudur ni, aama ni kudu guigu sghaungedu mongghusi ireja, ngen quanguazingedu furaanu Haasannu kudu ni iree Haasandu kilegu ni: "Bulai qi durdundu ghar kolnaa harguliji, ali nige sanbanu surinii, bu qimu nige surghuasa qi suriguu?" Nin giji kileenu, te kolnaa nige tailasa, gidergu furaaxjaha "Yaa" giji nige ama qagraasa ghajarresa wardang kemdu kurija, rzaamasa ni ghajarregu xaaxi tashsge ghudilaaxja. Haasan ayaanu demdireexja, nige qinfuraasa te quanguazi taadanu pasaa sauja. Haasan kilegu ni: "Qini quan qiidagwa, ndaa kidi gua surghua baa."

Te "Quanguazi" kidi gua surghuagunu daayinlaja,arang kilegu ni: "Ndireexi ixi yuutanna, buda ghoorla uu tigii tebjin tangge yeraanu surila yau." gija.

Haasan beesaa alaja, amandunaa hari urida guiwaanu, jiu daghaa yauja. Dii ghoorla iree tebxjin tanggere kurisa, nudu muxigu quanguazi hara furoodingiingedu furaaja. Haasan arang lindiraaji gua. Haasan hara furoodingii turowa. Nige jang ulisa hara furoodingii turowsa nige ama qagraasan ni maimaidu nige ban nasiliji ughuja, hara furoodingii hulodugu te ula ireji tauwaa dawaa xja.

Ne qagdu Haasannu keeleda losija, buyere yama idexida wariji gua, dii sgildunaa muulaji jumaanu ide shdaguna gija, jiu paalaanu ghajarre mantaja, mantasa jumaanu mantaji ghargha shdaji guaya, jumaasa gooro ndatin usi xjuurge mantaanu ideja. Nige jang ulisa Haasannu keele ni qadaaxja, yasi mahasgenu qi qiragge ulaaxja. Haasan yang nigiiji mantaanu urgua kudunaa haraa xjija. Kudunaaji yauji moorre, shge naama muroonge xuraajaha dawaagu log gua, ujesa muroon dire moodi faazingere ghuraan kun sausan gula dawaaji irena, nige qanglasa sman mantajin kunna. Te kunsge njeen idejin shdimalanaa Haasannu sman xjuurniinu raaljaa, muroon dawaajin faazinaa ughoo,arang giigurgeda ughuja, ngen kidila kilegu ni: "Qi nige moor hudu sanjongla, dii muxiji yausa, nine kunnu lusdu kurija, yama gisada uroji bii xji, purgedu urosa ne giigurnu funaadiida amun tublam" gija.

Dii Haasan yauwaaxja, yaujin moorre ghoor taraaqi xuraaja, nige jang tangxaalasa, sgil naanaha aghadiu tanildaaxja, Haasan shge aajawa, te ghoorlanu nige ni ghoorda aajawa, nige ni mulaa diuuwa. Dii ten gaanu ghuraanla yauldaaxja, yauji kidiudur ulisa, jubda nine kunnu lusdu kurija, kuraanu nine kun lusnu, kunsge ila bazar tolghuiresanaa ujeldaa sauja, ne juure Haasan muxigu te kunsge kilesan ugonu mashdaawaa yamada guaha. Aghadiu ghuraalanaa, uroji ujela xjija.

Ghuraanla nine kunnu lusnu udeniinu halghugula dali mudeexja. Ne nine kun ila mongghusi furaasanna. Dii mudesada rdaalghaaxja, aghadiu ghuraalanu laakaa tolghui taadanaa gharaaxja, ghuraanla nine tolghui taada sgodaaxja, tolghui ni nige ujeenu, ugo baugu ni, Haasan

nige kun sau, ghoorlanu turgua bauxji gija. Dii turgua bauxjigula nine tolghui Haasandu kilegu ni: "Simqandu dide kun ulonwa, qi munu nudu dooro saihange sgelghaxja. Ndaa ghuirange wai qinu ne shdaa xjilghasa, ta ghuraan aghadiulanaa debxjinge haraaxjiguna, bu jubnaa kileya, njeenu ne bazar turo uroji iresan dide kun digeji ghariji xjisa ni gui." gija.

Dii Haasandu laghu gui, nine tolghuinu ghurlaniinu uliguna gija. Ne juure Haasan aghadiu ghuraanlanaa mongghusigela udur dawaalghaji aadal ulaana. Niguudur ni nine tolghui ni ghar doorogu nine kunnaa dughulaanu xjir baghala xjigunaha. Haasandu ghuraan qijig yuaziregu yuuxinaa ughoonu kilegu ni: "Xiroodu qijig yuaziregu udeni neewaadii, ghuraan tughurong buyenaa nghuala iremji hulghaji bii uje".

Haasan aghadiu ghuraanlanaa tughurongnu lagniinu mudee, nige kun nige ude qabsarsa ujeldaa sauja, ghuraan tughurong jubda nesiji iree saihan naamanu xjun ghuraandu furaanu buyenaa nghuanaha te Haasan ghuraanla ujee hadanglaaxja, xjun ghuraala nghuawaanu dii yauldaaxja. Ghuraanla yang tughurongdu furaa nesaa gharaa xja.

Haasan aghadiu ghuraanla hulghaji nghuagu ni ujeenu sanajin nar kuraaxja, kidiudur ulisa, ntiraawaa posin gua, niguudursa niguudur hgalaawaaxja, ne juure ni, nine tolghui ni mudeenu, njeenaa muulasan shdaar kileji ughujaha, Haasan aghadiu ghuraanlanaa, tolghuinge murguji hgebliguwa gija. Ne tughurong ghuraanla nara sara foodi ghuraanlawa. Dii nine tolghui te ghuraanladu kilegu ni: "Do nara sara foodi aagu ghuraanla, ne Haasan aghadiu ghuraanladu beeri uli" gisa, te ghuraanlada uliguna gaanu, jurlaldaaxja. Dii Haasan aghadiu

ghuraanlada kudunaa harigu duraalajaha nine tolghuindu nige kilesa, nine tolghuida uliguna gaanu, moorre idejin shdimada ulonhghui ughuja jirghoonla yauwaanu ghal ulare kurisa, dawaagu log gua, Haasansge muxi ughusan giigurla dawaaxja, dawaawaanu molsinu ulare kurisa, nige hui dawaasa ghuraan kunma dawaa shdan gua, hanansa mulaa diu ni kilegu ni: "Haasan aaja do nige hamburaada, bu dawaalghala xjiya" gaanu, ngen nige dawaalghasan dire, Haasannu tardaa geewaanu ilanu dawaalghaa yauldaaxja.

Ten gaanu Haasannu ghal ula da molsinu ula juure tardaa geewaanu, ngen keele losiji xinaalaanu hghui taija. Ne juure, te muxi quan surghuasan mongghusi ireenu sgil lii ulaanu ngen dawaalghaanu yauwaaxja. Dii Haasan yauwaanu jarin moordu kurisa, aasi dulaajin beeringe sgeja, Haasan taada niji yauji njeen kudugu dundognaange szaghaya gisa. Njeenaanu nara aagu beeri ni Haasandu kilegu ni: "Bu kudu haraa kuraanu ngen deerenla aamadu qinji taiwaa alaaxja, qimsangnu ngen ghoorla ghoor gaa hghuawaaxja, ndaa ngen ghoor qimsangnu aasinu dulaa gina." Nin giji nige kilesa, Haasan jiilaanu hghui taija, beerinaa dughulaa ghoor diunaa, turoonge szagha gisa, ghoor diuniini muxigu quanguazi mongghusi alaaxja, sara aagu da foodi aagu ghoorla tudaawaa bayaan saihan aadal ulaaji sauja.

Do gulesa nara Haasan ni beeriwa, sara, foodi, diuda tensa diunu beeriwa, nara niur guulaji udurlaa gharina, sara, foodi niur guulaji gui xjeewaanu soni sgilnaa uudilghaji gharina.

Mongghulqilesan: YiXinlen

XINEEDI GHURAAN

1. DII NIGE IRELGHA

Aaba da kuu ni ghuilonaa muroon qireedu naadila xjaa niguudur ulija, kuu ni muulasa ne aaba hudu qiidagwa, adagu jaarig do gui gua giji sanaja.

Nara pagdagu qagdu, naranu ujesan ghulo kuudunaa kilegu ni: “Pagda! pagda! pagda!” Nara pagdaaxja.

Kuu ni beesisange aabadunaa kilegu ni: “Aaba aaba qi qiidagwa! dii nige hui naranu pagdalgha!”

2. SGODI

Kuu da aaba ni ghuilonaa qugur sirin ujeldunaha lurjagdu siri dide kunge sgodaa kilegu ni: “Qi ndaa beeri dangla baa?”

Kuu ni goorjilagunge aabadunaa szaghagu ni: “Aaba qi aamadu sgodi uu?”

Aaba ni jiilasange kilegu ni: “Bu sgodiji gui.”

Kuu ni yang szaghagu ni: "Yama gaa sgodiji gui?"

Aaba ni kilegu ni: "Tanu aama ndaa kilena nensa huino kidinge lii sgodim, ne yang bii sgodim gina!"

3. QUGUR JULAANU SAINDU

Qugur gesnu neesan huraal dire tagdarlaji nemqong ayilgedu qugur julaanu jalghaji ughu gija, nige saranu huino gesnu tundaange ujela xjaa szaghagu ni: "Aanee qi sainii saa? qugur julaanu ngulgegunsa huino yama tigiingewa? saina nuu gua?"

Ne aanee kilegu ni: "Tasgenu saindu do bu nensa huino ghal yeriji toosi julaa ngulgesa harangghudu temdiligu murgoo laguna!"

DunSimiin mongghulqileja

GUGU XAU

Shde diidu ni, aadee da aaneenge waiguna, ne aadee da aanee ghuilonaa lisge waraanu, bayaanjaaxja, ideji uqugu dire hanalasa rjaalana.

Ne aadee da aanee ghuilodunu mulaa sulaa guiguna, nudu ujesaa niguudur niguudur dawaaxja, ghuilonaa durduundu purghaandu szang gharghaji lamar ughuji lii tagsilji sara sarare qii taiji, fondu gonjir rguji, nen giji njilaji mulaa sulaange iresa giji yangjilana.

Nen giji yangjilaa tingernu purghaan mudeenu, ayaa! Ne shdoogu kun ghuilonu sgil jubwa gaanu, ne ghuiloda jiran nasilaaxja, jilaji mulaa sulaanu funeesinge ughu, ne beerinii keele ni shgedaaxja, haran sara ni keele uruguanu kuunge turoxja, shdoogu kun ghuilo shdoolisannu sghaudu mulaa sulaange ireja ha, ne do jubda shge tinger ughusana gaanu, ngen ghuilo bulainaa anamana tingernu foodi simqandu iresan shdaar sgil udaanu yamada warilghan gua, ghuilo gaara szure teeraa shge dilghaja, aadee da aanee ghuilo bulaidunaa lamasirden giji nire xuaja, nen giji xuasa sain shdemchilwa gija.

Lamusirden haran jirghoon nasinu sghaudu, aadee da aanee ghuilo buyenaa geewaaxja, nige koor Lamusirdendu mulaalaa yamada warilghaji guiwaanu, yama lisgeda warigunaa muden gua. Aaba da aama hguanu Lamusirdennu sgilisa ni ulange furaa unaa xjisan tigiinge ulija. Mulaalaa muu surghuasan bulai do njeenaa gujeenaada qadilgha shdan gua. Do ne Lamusirden uqugu sghaudu kurisa, njeenaa qimsangu sa sawaanaa daaldiji ideji uquna.

Huiji fonnu tarigu sghau kuraaxja, hanala mangdaaldaanu tarisa, Lamusirden nara durgun ulidulaa ntiraana, tarigu tigii mugiinu shdi juuresada gulen gua, muxigu shdaar ideji uquji naatina.

Dii yaahange sghau ulisa, hanala ni ghajar dire nughoonge

nughuroowaanu taraa gharaa saihaan gulo hanala beesildaau sauja, Lamusirdennu ghajar dire ni usi oosaa sauja, dirang toolii foorlana, ngen darang golanda gua, udurdu seer xuujin tiree xjaanu, seernaa xuulghasanu bii gule, kudugu sa sawaanaa buraalghasansa munde, ghadasa seer asughusan seernu gulesa kunnu ayilghani.

Namur kurisa ghajar diregu sbai qadaanu balaaxja, haldan tigiinge xirlaa saihaan gula, hanala ghadirnaa waraanu ghadila xjisa, udurgeda lii xjaanu kudunaa diurghaldaaxja, Lamusirdennu kudu ni nige koor taraada uroji xjin gua.

Rgul kurisa hanala tirma tidaji ghurilnu fuuda fuuda kudunaaji rgusa, Lamusirden nemqong gula kudu ni kii xjolana, nen gaanu dii shdima hgileji udur tuigina. Fon sara dawaaji yang fonge turuulaja, niguudur ni, Lamusirden ghajar direnaa nige ujela xjisa, hanalanu taraa saihaan gula njeenaanu ghajar dire ujedal gui usi oosaa sauja, ngen yang ne ghajarnaa gooro kundu daaldaa ughooxjaha njeenaadu yamada guirexja Lamusirden isge lindiraaja noor kurisan tooliinu sirgesanla nigewa, Longjograasa rdaalghaxja ghajarre dundiwwa ulaan ulaan kilegu ni: "Do njeen aana aawanu neejinniinu humsandu irelgha adaguna."

Fongeda xji guisa Lamusirden hganu gugu xaunu xjawaa ireja. Tughurong furi halong ghajarsa ndireeji nesiji iregu qagdu te juu hanalanu ghajar jighadu ghuraan zhon hargiji nesina, dii xjoosi raalghare bauwaanu "Guudu guudu" giji hailasa. "Tarigu qag kurija tarigu qag kurija" gisana ghurdin lii ghudilisa rdaalghaguna gisana, tenu mu nen giji liukisana.

Mongghulqilesan: QauSinju

NARA DA SARA GIQI DIUWA

Hara ghajar jang qaglagu qagdu ni, nara da sara ghuila giqi diuwa. Sara xjun diuna, te narasa gigeenna, ujegundu saihaan naamawa, sgilnuda saina. Nara saradu kurin gua.

Nara kijeeduda yange ninbii gaa udurdu saradu kilegu ni: "Bu qimusa lamanqanna!" Sara naradu hari gin gua, ixi hari lii ughusa, nara ixida saranu daraa saunaha, giqi diu ghuilonu juure nqiko gharaa baghaldudaadiija, nara aaji ni sara xjun diunaa niurniinu nige hayag warisa, qimuzi ni hujadu gula sara xjun diunaa niurniinu maajaa baraa xjilgha rbaa saulghadiija. Sara xjun diu nida ghajarsa nige hayag qighaan xiruu waraanu nara aajinaa niur direnu nige hayag xjilghaxja, nara aaji ni yang ghajarsa nige hayag xira xiruu waraanu sara xjun diunaa niur dire ni sajaa xjilghaaxja. Do ne qagdu kurisa, saranu ujesa xirange, naranu ujesa qighaange waidaa.

Do ne sghaudu kurisa, aaji da xjun diu ghuilonu juure qinji sauwaadiija, nige nigenaa uje shdan gua, kamada lii nzhaglasa ken ugo gulegui, nige ni durlaa gharisa, nige ni soni isge gharina.

QauSinwu mongghulqileja

土乡升起不落的彩虹

中国土族大型歌舞剧《彩虹部落》简介

互助县社会发展局

中国土族大型歌舞剧《彩虹部落》是青海省第一部以土族历史文化和民俗风情为题材的大型舞台剧目。该剧以独特的构思、新颖的结构、生动的表现形式全面、艺术地展现土族的历史变迁、沧桑历程、民族风貌和民俗风情。在土族跌宕起伏的历史沿革的链条中,选取几段精彩、悲壮、辉煌、和美的故事,运用回顾的手法,将这些故事串联起来,以土族繁衍、融合的脉络,说明土族人民如何从西迁到游牧祁连山下,从建立吐谷浑王国到民族的融合,从农耕到建设彩虹般和谐家园的自强不息、坚韧不拔、热爱家园的精神。该剧将以深厚的文化内涵、全新的表现形式,较高的艺术水准和较大的制作投入力求成为互助县乃至全省一处高起点的文化平台和一个高知名度的文化品牌。

《彩虹部落》立足于源远流长的民族文化土壤,取材于波澜壮阔的历史画卷,摄取了一组民族历史上的重大事件,吸收了丰富独特、绚丽多姿的原生态民俗风情,通过大胆的构思、新奇的想象和艺术的表现手法生动展现了古老土族悠远的历史变迁、厚重的民族文化和多彩的民俗风情。整台剧目穿越时空,纵横千年,土族的服饰、歌舞、刺绣、花儿、婚俗、音乐、美术、宗教等诸多文化艺术的精髓在 90 分钟左右的节目中得到了全面艺术的展现。剧目既集中再现土族历史上“策马西迁”的豪情,“喋血昂城”的悲壮,“定国安邦”的辉煌,“赤岭相会”的和美,“彩虹家园”的和谐,承载着土族服饰、饮食、婚礼、礼仪、习俗、宗教信仰等诸多民族文化元素,有土族安召舞、菸菟舞、彩虹舞、七彩鼓舞、霓裳羽衣舞、牛犊舞、羊羔舞、青稞舞、李纳顿舞、观经舞、异域风情舞等众多舞蹈,还有《手足情深》、《母子情》、《阿干之歌》、《赤烈歌》、《羌人土人一家人》、《放歌南丝路》、《和亲之歌》、《相爱的人》、《彩虹家园》、《三杯青稞美酒》等多首脍炙人口的歌曲。

《彩虹部落》来自于彩虹故乡。土族作为青海高原上最古老的民族之一,土族人民世代代在这块热土上繁衍生息,创造了辉煌的历史和灿烂的文化。这个从东北的辽东半岛千里跋涉,辗转迁涉而来的游牧民族在甘青牧区建立过一个长达 350 多年的吐谷浑国,开创了边疆少数民族地方政权最长的纪录,成就了丝绸之路南道上几个世纪的繁华,是中国历史上一个少有的传奇。土族古老厚重的历史文化和古朴绚丽的民俗风情为民族歌舞的创作提供了得天独厚的资源优势 and 肥沃土壤,也为《彩虹部落》的孕育和生成提供了富足的营养。随着土族民俗文化旅游业和民族文化产业的发展,积极宣传互助,宣传土族,打造“中国土族·彩虹故乡”文化品牌显得尤为紧

迫。

《彩虹部落》的诞生经历了一个复杂的过程,凝聚着各级领导的关心支持、专家和主创人员的智慧、全体演职人员的心血和汗水。互助县丰富的土族历史和民俗文化资源为《彩虹部落》的创排提供了可能;土族民俗文化旅游业的蓬勃兴起和民族文化产业的发展为《彩虹部落》的创作演出带来了良好契机。策划和创作《彩虹部落》的最初灵感来自于剧目总导演、艺术总监、县社会发展局局长朱学良同志设计彩虹园土族文化雕塑群对吐谷浑策马西迁历史的深入研究,创作这台剧目的动机则来自于歌舞节目《土族婚礼》。2007年6月20日,海东地委委员、互助县委书记车军平在互助县委十三届三次全委扩大会议讲话中指示“特别要打造一台内容丰富,体现土族文化的高质量文艺节目,加大宣传促销力度,将‘中国土族·青海互助’的牌子响亮地打出去”,张宗寿县长在讲话中也指出要“编排土族民俗展演精品节目,提升旅游文化内涵”。于是,由互助县社会发展局承担了剧目的创排任务。经县委、县政府主要领导审定,经有关专家、学者的补充的修订,特别是经过省政府参事、民俗顾问谢佐教授和著名词作家、中国歌舞团原副团长、国家一级编剧任志萍老师的修改,《彩虹部落》剧本基本成型。九月份,由甘露导演带领的北京编导组一行五人应邀来互助,被土族悠远的历史渊源、独特的文化传统、绚丽的民俗风情、精湛的民间艺术和丰富的文化遗产所深深折服,特别是对土族历史上的几个重大事件和民间传统盘绣、民族服装、婚俗、歌舞艺术等产生了浓厚的兴趣。土族深远的历史文化和纯朴的自然的民间艺术则触发了艺术家们创作的激情与灵感。剧组在短短的两个月时间内设计制作出精美的舞美道具、华美的服装,创作编排出了高水准的舞蹈和歌曲,为全省乃至全国观众编创了一台高水准的民族历史歌舞剧。

为保证《彩虹部落》排演工作的顺利进行,青海省民族事务委员会与互助土族自治县人民政府组成了发展民族特色旅游事业联合体,给予了大力支持。《彩虹部落》演职员队伍阵容强大,共有来自省戏剧艺术团、黄南县藏族文化艺术传播中心、省团校、互助县安纳歌舞团和县文化馆以及从全县各单位抽调的演员共100多名,工作人员30多名。全体演职员精诚团结,勤学苦练,克服了时间紧、任务重的困难,在短时间内如期完成了排练和演出任务。

2007年元月23日,《彩虹部落》在青海剧场首演成功。青海省委书记、省人大常委会主任强卫,省领导马建堂、多杰热旦、齐玉、马福海、王小青、昂毛、吉狄马加、高云龙、马顺清、鲍义志、韩玉贵及部分老同志和省地有关部门的负责同志观看了演出。首演后,省委书记、省人大常委会主任强卫和省领导接见了全体演职人员,同演员亲切留影,并对《彩虹部落》给予充分肯定和高度评价。强卫书记指出,《彩虹部落》构思新颖,全面反映了土族历史、灿烂的文化和民俗风情,规模很宏大,表演很精彩。希望《彩虹部落》进一步提高、完善,成为向外界宣传青海的一张新名片。1月25日,青海省委常委、宣传部长曲青山同志专门观看后给予了充分肯定和高度评价。他说,《彩虹部落》在弘扬民族文化,发展文化演艺方面作了成功的尝试与探索,希望把本剧磨成一台艺术精品。《彩虹部落》演出后,社会各界人士反响强烈,一片赞誉,新闻媒体竞相报道,广大观众拍手叫好,出现争相观看、场场爆满的喜人情景。

作为一台具有较高艺术水准和较大规模的大型舞台剧目,《彩虹部落》已经成为全省文化艺术创作的一个精品工程,产生深远的文化效益;作为一种民族文化的有效载体和民族艺术的展示平台,《彩虹部落》是互助土乡乃至青海省对外宣传的重要窗口,产生巨大的社会效益;作为一个发展民族文化产业的重点项目,《彩虹部落》将成为市场化经营和商业化运作的典范,产生良好的经济效益。

愿《彩虹部落》成为不落的彩虹!

HUZHU XANNU MONGGHUL KILE PUJIG UILENU SUUDIR

《DUNDA LUSNU QOON TOODU SZARBATENNU HAUJIR PUJIGNU GARQAG - MONGGHUL BOTII SALAR BOTII》
nu kurgeegu huraal Xiniin neeja

XiYonliin baghaxi Mongghulnu haujir pujig lu-
ruulena

Mongghul pujignu uilleqisge haujir pujignu
turuulegure jii gilduna

Ne kidi fon hghurlasan lom

Gisnengqi FunGuidun 《CHILEB》 re pujig juurina

《CHILEB》 pujigxeer

青新出（2008）准字第 106 号

